

Annastina Sarlin, Sabine Nygrund ja Anna Meriruoho

Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen yritystutkimus 2009

Annastina Sarlin

Sabine Nygrund

Anna Meriruoho

Metsähallitus
Pohjanmaan luontopalvelut
PL 475
65101 Vaasa

Käännös: Translatinki Oy
Korrekturläsning av presentationsbladet: Translatinki Oy

Kansikuva: Valassaaret on mukava käyntikohde purjehtijoille.
Kuva: Metsähallitus / Tuija Warén

© Metsähallitus 2010

ISSN 1235-8983
ISBN 978-952-446-827-5 (pdf)

Annastina Sarlin, Sabine Nygrund ja Anna Meriruoho

Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen yritystutkimus 2009

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

METSÄHALLITUS
FORSTSTYRELSEN

KUVAILULEHTI

JULKAISIJA	Metsähallitus	JULKAISUAIKA	8.9.2010
TOIMEKSIANTAJA	Metsähallitus	HYVÄKSYMISPÄIVÄMÄÄRÄ	
LUOTTAMUKSELLISUUS	Julkinen	DIAARINUMERO	3849/52/2010
SUOJELUALUETYYPPI/ SUOJELUOHJELMA	maailmanperintö (luontokohde), Natura 2000 -alue (SPA, SCI), yksityinen luonnonsuojelualue, hylkeidensuojelualue, vanhojen metsien suojelualue, rantojensuojeluohjelma, vanhojen metsien suojeluohjelma, lintuvesien suojeluohjelma, valtioneuvoston periaatepäätös Mikkeliisaarten suojelusta, Baltic Sea Protective area, Ramsar-alue, Suomen kansallismaisema, kansallisesti arvokas maisema-alue		
ALUEEN NIMI	Merenkurkun saariston maailmanperintöalue		
NATURA 2000 -ALUEEN NIMI JA KOODI	Merenkurkun saaristo FI0800130, Ängesholmen F10800160		
ALUEYKSIKKÖ	Pohjanmaan luontopalvelut		
TEKIJÄT	Annastina Sarlin, Sabine Nygrund ja Anna Meriruoho		
JULKAISUN NIMI	Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen yritystutkimus 2009		
TIIVISTELMÄ	<p>Merenkurkun saariston maailmanperintöalue sijaitsee Länsi-Suomessa Mustasaaren, Korsnäsin, Maalahden ja Vöyri-Maksamaan kuntien ja Vaasan kaupungin alueella. Merenkurkun alue on liitetty Unescon maailmanperintöluetteloon vuonna 2006. Merenkurkun ainutlaatuiset geologiset muodostelmat ja ympäristöt ovat muovautuneet jääkauden päättymisestä jatkuneen maankohoamisilmiön seurauksena.</p> <p>Vuonna 2009 tehty yritystutkimus oli ensimmäinen laatuaan Merenkurkun saariston maailmanperintöalueella. Tutkimukseen osallistuneet 33 yritystä olivat joko tehneet yhteistyösopimuksen Metsähallituksen kanssa tai niillä oli oikeus käyttää Merenkurkun maailmanperintölogoa. Yritystutkimuksen tarkoituksena oli kartoittaa yritysten toimintaa ja Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen merkitystä yritysten toiminnalle. Tuloksia hyödynnetään maailmanperintöalueen hoidon ja käytön suunnittelussa sekä alueen matkailusuunnitelmassa.</p> <p>Yritysten yleisimmät toimialat olivat virkistys- ja viihde-, matkaopas- ja majoituspalvelut. Merenkurkun saariston maailmanperintöarvoa pidettiin tärkeänä yritysten toiminnalle. Yleisimpiä yritysten tarjoamia toimintoja olivat mahdollisuus tutustua maailmanperintöön sekä retkeily ja kalastus. Kesä oli Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen vilkkain matkailukausi. Suurimman osan yritysten asiakkaita muodostivat yksityishenkilöt, vaikka osa yrityksistä tarjosi palveluitaan ainoastaan yritysasiakkaille. Enemmistö asiakkaita oli suomalaisia, yleisimmät ulkomaiset asiakasryhmät koostuivat puolestaan ruotsalaisista ja saksalaisista. Aasialaisten asiakkaiden osuus oli kasvanut merkittävästi. 17 yrityksellä oli yhteensä 123 työntekijää, joista 54 vakituudessa työsuhteessa.</p> <p>Matkailualan yritykset olivat suhteellisen tyytyväisiä maailmanperintöalueen infrastruktuuriin ja palveluihin. Parhaan arvosanan saivat Mikkeliisaarten luontoaseman Café Kummelskär, opastusaineisto sekä yhteistyö Metsähallituksen kanssa. Yritysten mielestä kestävä luontomatkailun periaatteet olivat hyväksyttäviä ja toteuttamiskelpoisia.</p> <p>Tulosten perusteella yritykset suhtautuivat myönteisesti tulevaisuuteen. Yrityksistä 93 % uskoo, että matkailu Merenkurkun saariston maailmanperintöalueella tulee lisääntymään ja yritykset uskovat myös oman liiketoiminnan kasvuun.</p>		
AVAINSANAT	Merenkurkun saaristo, maailmanperintöalue, luontomatkailu, yritystutkimus		
MUUT TIEDOT	Selvitys on tehty osana Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston rahoittamaa, Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelmaan 2007–2013 kuuluvaa hanketta ”Luontomatkailun edellytysten kehittäminen Merenkurkun saariston maailmanperintöalueella” (Unik 3384).		
SARJAN NIMI JA NUMERO	Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 143.		
ISSN	1235-8983	ISBN (PDF)	978-952-446-827-5
SIVUMÄÄRÄ	48 s.	KIELI	suomi
KUSTANTAJA	Metsähallitus	PAINOPAIKKA	
JAKAJA	Metsähallitus, luontopalvelut	HINTA	

PRESENTATIONSBLAD

UTGIVARE	Forststyrelsen	UTGIVNINGSDATUM	8.9.2010
UPPDRAGSGIVARE	Forststyrelsen	DATUM FÖR GODKÄNNANDE	
SEKRETESSGRAD	Offentlig	DIARIENUMMER	3849/52/2010
TYP AV SKYDDSSOMRÅDE/ SKYDDSPROGRAM	världsarv (naturobjekt), Natura 2000-område (SPA, SCI), privatägt naturskyddsområde, sälskyddsområde, skyddsområde för gamla skogar, strandskyddsprogrammet, skyddsprogrammet för gamla skogar, skyddsprogrammet för fågelsjöar och fågelrika havsvikar, statsrådets principbeslut om skyddandet av Mickelsörarna, Baltic Sea Protective area, Ramsar-område, Finlands nationallandskap, nationellt värdefullt landskapsområde		
OMRÅDETS NAMN	Världsarvet Kvarkens skärgård		
NATURA 2000-OMRÅDETS NAMN OCH KOD	Kvarkens skärgård FI0800130, Ängesholmen F10800160		
REGIONENHET	Österbottens naturtjänster		
FÖRFATTARE	Annastina Sarlin, Sabine Nygrund och Anna Meriruoho		
PUBLIKATION	Företagsundersökning i världsarvet Kvarkens skärgård 2009		
SAMMANDRAG	<p>Världsarvet Kvarkens skärgård finns i Korsholm, Korsnäs, Malax, Vasa och Vörå-Maxmo kommuner i västra Finland. Kvarkenområdet upptogs på Unescos världsarvslista år 2006. De unika geologiska formationerna och miljöerna i Kvarkens skärgård skapas genom den kraftiga landhöjningen som har pågått sedan istidens avsmältning.</p> <p>Företagsundersökningen 2009 var den första undersökningen som har genomförts inom världsarvet Kvarkens skärgård. De 33 företag som deltog i undersökningen hade antingen ingått ett så kallat samarbetsavtal med Forststyrelsen eller hade rätt att använda Kvarkens världsarvslogo. Avsikten med företagsundersökningen var att utreda företagens verksamhetsområden och världsarvet Kvarkens skärgårds betydelse för företagens verksamhet. Resultaten kommer att användas vid planeringen av världsarvets skötsel och användning samt vid sammanställningen av en turismplan för området.</p> <p>Företagens vanligaste verksamhetsområden utgjordes av rekreations- och nöjestjänster, guidning och inkvartering. Världsarvet Kvarkens skärgård ansågs vara viktig för företagens verksamhet. De populäraste aktiviteterna som företagen hade att erbjuda var möjligheten att bekanta sig med världsarvet, friluftsliv och fiske. Sommaren var den mest aktiva turistsäsongen i världsarvet Kvarkens skärgård. Majoriteten av kunderna var privatpersoner, även om vissa företag enbart hade företagskunder. Största delen av kunderna var finländare, de vanligaste utländska kundgrupperna var svenskar och tyskar. Andelen asiatiska kunder hade ökat betydligt. 17 företag uppskattade att de sammanlagt hade 123 anställda, av vilka 54 var fastanställda.</p> <p>Turistföretagarna var relativt nöjda med infrastrukturen och servicen inom världsarvsområdet. Det bästa betyget fick Café Kummelskär på Mickelsörarnas naturstation, informationsmaterialet och samarbetet med Forststyrelsen. Företagen tyckte att förverkligandet av principerna för hållbar naturturism var godtagbara och genomförbara.</p> <p>Resultaten visar att företagen förhåller sig positivt till framtiden. 93 % av företagen tror att turismen kommer att öka inom världsarvet Kvarkens skärgård och företagen tror även på det egna företagens tillväxt.</p>		
NYCKELORD	Kvarkens skärgård, världsarvet, naturturism, företagsundersökning		
ÖVRIGA UPPGIFTER	Undersökningen är en del av projektet "Utvecklingen av naturturismen i världsarvet Kvarkens skärgård" (Unik 3384), som hör till "Programmet för utveckling av landsbygden i Fastlandsfinland 2007–2013" och finansieras av Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling.		
SERIENS NAMN OCH NUMMER	Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 143		
ISSN	1235-8983	ISBN (PDF)	978-952-446-827-5
SIDANTAL	48 s.	SPRÅK	svenska
FÖRLAG	Forststyrelsen	TRYCKERI	
DISTRIBUTION	Forststyrelsen, naturtjänster	PRIS	

Sisällys

1 JOHDANTO.....	7
2 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	8
2.1 Alueen kuvaus	8
2.2 Aineisto ja menetelmät	10
3 TULOKSET	13
3.1 Yritysten taustatiedot.....	13
3.1.1 Yritysten toimialueet ja päätoimialat.....	13
3.1.2 Yritysten asiakkaat	14
3.1.3 Yritysten henkilöstö.....	15
3.2 Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen käyttö.....	16
3.2.1 Alueen käyttötavat.....	16
3.2.2 Alueen tarjoamat mahdollisuudet	17
3.2.3 Metsähallituksen palveluiden arviointi.....	19
3.2.4. Metsähallituksen järjestämät kurssit ja maailmanperintöaineisto	21
3.3 Toimintaympäristö ja yhteistyö.....	23
3.3.1 Toimintaympäristö.....	23
3.3.2 Yritysten välinen yhteistyö.....	23
3.4 Kestävä luontomatkailu	25
3.5 Maailmanperintöalueen matkailun tulevaisuus	26
3.6 Toiveita ja terveisiä Metsähallitukselle	28
4 TULOSTEN TARKASTELU JA YHTEENVETO.....	30
KIITOKSET	33
LÄHTEET	33
LIITTEET	
Liite 1 Kyselylomake	35
Liite 2 Kestävän luontomatkailun periaatteet.....	47

1 Johdanto

Merenkurkun saaristo nimettiin Unescon maailmanperintökohteeksi vuonna 2006. Merenkurkun saaristo muodostaa yhteisen maailmanperintökohteen Ruotsin Höga Kustenin kanssa, joka on liitetty maailmanperintöluetteloon jo vuonna 2000. Merenkurkun saariston maailmanperintökohde on Suomen ensimmäinen ja ainut luonnonperintökohde.

Maailmanperintöalueella on sekä yksityisessä omistuksessa olevia alueita että valtion omistamia maa- ja merialueita. Saaristo- ja rannikkoalueille on ominaista luonnon suuri monimuotoisuus ja usein myös elinkeinoelämä on näillä alueilla monipuolista. Yritystutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, kuinka matkailuala hyödyntää toiminnassaan maailmanperintöarvoa ja mitä matkailuyritykset toivovat alueen kehittämislle. Unik-hankkeen ”Luontomatkailun edellytysten kehittäminen Merenkurkun saariston maailmanperintöalueella” yhteydessä Metsähallituksella oli mahdollisuus tehdä myös kävijätutkimus kesällä 2009 (Meriruoho 2010). Yritystutkimus täydentää siten kävijätutkimuksen tuloksia. Hankkeen toimenpiteisiin sisältyy myös matkailusuunnitelman laatiminen Merenkurkun saariston maailmanperintöalueelle. Matkailusuunnitelma täydentää Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen hallinto- ja kehityssuunnitelmaa (Metsähallitus 2009a). Hallinto- ja kehityssuunnitelman on laatinut Merenkurkun maailmanperintöneuvottelukunta. Matkailusuunnitelma toimii yksityisten yritysten, matkailun kehittäjien ja muiden hallintoviranomaisten työvälineenä.

Aiemmin Merenkurkun saaristossa ei ole tehty vastaavaa yritystutkimusta. Sen sijaan vastaavanlaisia tutkimuksia on tehty Suomessa luontomatkailun kannalta tärkeissä kansallispuistoissa ja valtion retkeilyalueilla. Yritystutkimuksen tarkoituksena oli kartoittaa yritysten toimintaa ja Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen merkitystä yritysten toiminnalle. Yritystutkimus valottaa sekä käytännön että teoreettisia ongelmia ja haasteita. Tutkimus myös johdattelee matkailuyrittäjät mukaan maailmanperintöalueen kehitykseen. Yritysten, Metsähallituksen ja matkailun kehittäjien välistä toimivaa verkostoa tarvitaan yhteisen matkailusuunnitelman laatimista ja toteuttamista varten. Tuloksia hyödynnetään maailmanperintöalueen hoidon ja käytön suunnittelussa sekä alueen matkailusuunnitelman teossa.

Yritystutkimus tehtiin haastatteleamalla yhteensä 33 yritystä, jotka jollakin tavoin hyödynsivät matkailutoiminnassaan maailmanperintöarvoa. Nämä yritykset ovat joko Metsähallituksen yhteistyöyrityksiä tai yrityksiä, joilla on oikeus käyttää Merenkurkun maailmanperintölogoa. Annastina Sarlin haastatteli suurinta osaa yrittäjistä sekä analysoi ja tallensi aineiston. Sabine Nygrund työsti tekstiä ja viimeisteli yritystutkimuksen lopulliseen muotoonsa. Anna Meriruoho vastasi kävijätutkimuksesta (Meriruoho 2010) sekä yritystutkimuksessa käytetyn kysymyslomakkeen laatimisesta. Hän myös vastasi työn ohjauksesta.

2 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

2.1 Alueen kuvaus

Merenkurkun saariston maailmanperintöalue sijaitsee Länsi-Suomessa Pohjanmaalla, Mustasaaren, Korsnäsin, Maalahden ja Vöyri-Maksamaan kuntien sekä Vaasan kaupungin alueella. Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen kokonaispinta-ala on 194 400 hehtaaria (Metsähallitus 2009 a). Kokonaispinta-alasta 85 % on vesialueita ja maailmanperintöalueella on kaikkiaan 5 600 erikokoista saarta ja luotoa. Puolet maailmanperintöalueesta kuuluu Natura 2000 -verkostoon tai jonkin kansallisen suojeluohjelman piiriin. Lisäksi osalla alueista on jo pitkään ollut yksityisiä luonnon- tai lintujensuojelualueita.

Merenkurkun saariston maailmanperintöalue koostuu kahdesta osasta (kuva 1). Pohjoisempaan alueosaan kuuluvat Raippaluodon ja Björkön saaret. Tähän osaan pääsee maanteitse Suomen pistä siltaa, Raippaluodon siltaa, joka vihittiin käyttöön 1997 (Meriruoho 2010). Ulompänä sijaitseviin Valassaariin, Mikkelsaariin ja Norrskäriin ei ole säännöllisiä lauttayhteyksiä. Maailmanperintökohteen eteläisempään alueosaan kuuluvat Korsnäsin ja Maalahden kunnissa saariryhmät Rönnskär, Bergö gaddarna, Moikipää ja Halsön länsiosa. Eteläiseen osaan ei ole teitä eikä sinne ole säännöllisiä lauttayhteyksiä.

Merenkurkun alue on ainutlaatuinen siitäkin syystä, että alueella jääkauden päättymisestä lähtien jatkunutta maan kohoamista tapahtuu edelleen (Metsähallitus 2009b). Jääkauden aikana maankuori painui 800 metriä nykykorkeutta alemmas. Maan pinta kohoaa nyt alkuperäiselle korkeudelleen ja maisema muuttuu nopeaan tahtiin, sillä maa kohoaa noin 8 mm vuodessa. Maan kohoaminen luo kasvi- ja eläinkunnalle vaihtelevia elinympäristöjä. Mannerjään jäljet näkyvät myös maastossa selvästi. Nämä geologiset ilmiöt johtivat alueen valintaan maailmanperintökohteeksi. Ympäristössä on sekä suuria kivenlohkareita että siirtolohkareita, mutta myös jäänteitä jääkaudelta, niin kutsutut De Geer -moreenit (Metsähallitus 2009a). Moreenit ovat muodostuneet jäämassojen liikkumisen ja sulaessa. Alueella esiintyy myös suurempia Rogen-tyyppisiä moreeniharjanteita, jotka ovat muodostuneet poikkisuunnassa muinaisten jäämassojen liikkumissuuntaan nähden.

Saaristo muuttuu jatkuvasti ja lahdet mataloituvat. Lahdista muodostuu fladoja ja myöhemmin kluuvijärviä (Metsähallitus 2009b). Meriympäristössä vallitsevat erityisolosuhteet ja myös paikalliset erot ovat suuria. Merivesi on murtovettä (Metsähallitus 2009a). Veden suolapitoisuus on enintään 6 ‰, mutta suojaisemmissa alueilla se voi olla peräti vain 3–4 ‰, koska veden vaihtuvuus on heikkoa eikä suolaisempaa vettä juurikaan työnny alueelle. Maailmanperintöalue on erityisen tärkeä eri kalalajien kutu- ja esiintymisalue, esimerkiksi hauen, ahvenen ja särjen. Suuret kivikkoryhmät ja moreeniharjanteet muodostavat erityisen elinympäristön merilajeille. Metsähallitus alkoi inventoida meriympäristöä vuonna 2007. Toisin kuin Höga Kustenin maailmanperintöalueella Ruotsissa, Merenkurkun pinnan muodot ovat matalia, alueen korkein kohta on vain 17,5 metriä merenpinnan yläpuolella. 2 500 vuoden kuluttua maankohoaminen vihdoinkin yhdistää Ruotsin ja Suomen rannikot. Samalla muodostuu Euroopan suurin järvi, Peräjärvi.

Maailmanperintöalueella asuu noin 2 500 asukasta (Metsähallitus 2009a). Merenkurkun saaristo on pitkään ollut alueen asukkaiden, lomailijoiden ja veneilijöiden suosittu virkistysalue. Alueen matkailu on vilkasta erityisesti kesäaikaan, jolloin loma-asukkaiden määrä kasvaa. Raippaluodossa on ollut paljon pienteollisuutta, mutta nykyään matkailu on saanut yhä suuremman merkityksen. Kävijät voivat valita monista ruokapaikoista ja erityisesti kesällä on tarjolla runsaasti majoitusvaihtoehtoja. Yhä useammat yritykset tarjoavat erilaisia ohjelmapalveluita maailmanperintöalueella.

Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen suosituimpia käyntikohteita on Björköbyn Svedjehamn. Svedjehamnissa on korkea näkötorni, josta avautuu näköala moreenisaaristoon. Svedjehamnista alkaa neljä kilometriä pitkä luontopolku Bodvattnetin kierto sekä Björkö–Panikenvaellusreitti. Svedjehamnin vanhassa kalansuolaamossa, Salterietissa, on nykyään kahvila ja näyttely. Muita maailmanperintöalueen suosittuja käyntikohteita ovat Sommarön linnakealue Södra Vallgrundin kylässä sekä Björköbyn, Kaukaluodon, Norra Vallgrundin, Raippaluodon, Söderudenin ja Södra Vallgrundin kylät, joissa on kahviloita, museota ja uimarantoja. Alueen matkailu- ja luontoyritykset hyödyntävät toiminnassaan muun muassa Mikkelsaarten, Moikipään ja Rönnskärin luontoasemia sekä Björkörenin, Vargisin ja Sommarön varaustupia. Ulkosaariston suosituimpiin kohteisiin kuuluu Mikkelsaarten luontoasema, jossa voi majoittua, kokousta ja sauna sekä nauttia kahvilan antimista. Valassaaret, Rönnskär, Storskär, Moikipää ja Norrskär ovat käyntikohteita, joihin pääsee veneellä. Useimmissa saariston käyntikohteissa on venelaituri, luontopolku, tulentekopaikka, jätehuolto ja kuivakäymälä.

Merenkurkun luontokeskus Terranova sijaitsee Vaasan keskustassa Pohjanmaan museon yhteydessä ja sitä ylläpitävät Metsähallitus ja Pohjanmaan museo. Metsähallituksella on Terranovassa asiakaspalvelupiste. Toinen maailmanperintöalueen asiakaspalvelupiste sijaitsee Raippaluodon sillan kupeessa Merten talossa ja tietoa maailmanperintökohteesta on tarjolla myös Moikipäällä ja Bergössä.

Taulukossa 1 on esitetty perustiedot Merenkurkun saariston maailmanperintöalueesta. Tarkempia tietoja on osoitteissa www.merenkurku.fi ja www.luontoon.fi/merenkurku.

Taulukko 1. Yleistietoa Merenkurkun saariston maailmanperintöalueesta 2009.

MERENKURKUN SAARISTON MAAILMANPERINTÖALUE	
Perustettu	2006
Alueen kunnat	Mustasaari, Korsnäs, Maalahti, Vaasa ja Vöyri-Maksamaa
Maailmanperintöalueen pinta-ala ja omistussuhteet	<ul style="list-style-type: none"> – 194 400 ha – 85 % alueesta merta – valtion yleisiä vesialueita 48 %, yksityisiä vesialueita 36 %, yksityisiä maa-alueita 14 %, valtion maa-alueita 1 % ja valtion yksityisiä vesialueita 1 % – 100 ha uutta maa-alaa syntyy vuosittain maan kohoamisen seurauksena
Asukkaita	2 500
Asutut kylät	Björköby, Kaukaluoto, Norra Vallgrund, Raippaluoto, Södra Vallgrund ja Söderudden
Käyntikohteita	<ul style="list-style-type: none"> – Svedjehamn – Valassaaret – Mikkelsaarten, Moikipään ja Rönnskärenin luontoasemat, joihin pääsee veneellä ja joissa on mm. luontopolkuja sekä kokous- ja majoitustiloja – luontopolkuja ja vahtirakennus Sommarön linnakealueella – museot: mm. Granösundin kalastusmuseo – Björkörenin ja Vargisin tuvat sekä luontopolku Kvicksundin alueella – Kikanbergetin luontopolku Klobbskatissa – Terranova – Merenkurkun luontokeskus Vaasan keskustassa – Merten talo; asiakaspalvelupiste Raippaluodon sillan kupeessa
Matkailupalvelut	<ul style="list-style-type: none"> – luontopolut ja vaellusreitit – kahvila- ja ravintolapalvelut – majoituspalvelut, mm. mökkejä – ohjelma- ja opaspalvelut – tilausvenepalvelut – maailmanperintöristeilyt – Svedjehamnin näköalatorni

Kuva 1. Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen sijainti ja rajat. © Metsähallitus 2010, © Karttakeskus 2010, lupa L5293.

2.2 Aineisto ja menetelmät

Tutkimuksen tarkoituksena oli ensisijaisesti haastatella Merenkurkun saariston maailmanperintöalueella ja sen lähialueella toimivia yrityksiä. Tutkimukseen osallistuneet yritykset ovat tehneet Metsähallituksen kanssa yhteistyösopimuksen. Metsähallitus ylläpitää kansallista järjestelmää yhteistyöyrityksilleen, jotka käyttävät sen hallinnoimia alueita virkistykseen ja matkailuun. Metsähallituksen Vaasan puistoalue oli vuonna 2009 tehnyt yhteistyösopimuksen 30 yrittäjän ja yhdistyksen kanssa. Tutkimukseen osallistui myös yrityksiä tai yhdistyksiä, joilla on oikeus käyttää Merenkurkun maailmanperintölogoa. Nämä yritykset eivät välttämättä toimi maailmanperintöalueella, vaan ne voivat esimerkiksi valmistaa tuotteita tai palveluita alueen ulkopuolella hyödyntäen toiminnassaan kuitenkin jollakin tavoin maailmanperintöarvoa. Vuonna 2009 kaikkiaan 36 yrityksellä ja yhdistyksellä oli Merenkurkun maailmanperintölogon käyttöoikeus. Kaiken kaikkiaan yhteyttä otettiin näistä yrityksistä seuraaviin:

- Haastateltavina oli 20 Metsähallituksen kanssa yhteistyösopimuksen tehnyttä yritystä. Yhteistyösopimuksen tehneitä yhdistyksiä ei huomioitu tutkimuksessa tai tilastointiohjelmassa, koska niiden toiminta ei perustu samoihin taloudellisiin intresseihin tai tarkoitukseen kuin yritysten. Yhdistysten näkökulmat huomioidaan Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen matkailusuunnitelmaa laadittaessa. Haastateltaviksi alun perin valituista yrityksistä neljä ei voinut osallistua haastatteluun tai niiden edustajaa ei tavoitettu.
- Merenkurkun maailmanperintölogoa käyttävästä 36 yrityksestä haastateltiin kolmeatoista. Valitut yritykset harjoittavat maailmanperintöalueella matkailutoimintaa tai vaikuttavat siellä jollakin muulla tavoin merkittävästi.
- Tämä tutkimus perustuu kaikkiaan 33 yrityksen haastatteluun. Haastattelun pohjana käytettiin kyselylomaketta. Vastausprosentti oli 90 ja yritysten määrä oli riittävän suuri, jotta aineisto on käyttökelpoista. Tutkimukseen osallistuneet yrittäjät saivat vastata tutkimukseen anonyymisti, ja vastaukset käsiteltiin luottamuksellisesti, jotta yksittäisten yritysten vastaukset eivät erotu joukosta.
- Haastattelut tehtiin 11.11.–8.12.2009. Annastina Sarlin haastatteli 25 matkailuyrittäjää ja Anna Meriruoho teki kahdeksan haastattelua.

Yrityksille lähetettiin kyselylomake (liite 1) sekä tietoja tutkimuksesta ennen kuin itse haastatteluajankohdasta sovittiin. Kestävän luontomatkailun periaatteet (liite 2) lähetettiin niille matkailuyrittäjille, joilla oli oikeus käyttää Merenkurkun maailmanperintölogoa. Yritykset olivat toisin sanoen ehtineet tutustua kysymyksiin ennen haastattelua. Haastattelut tehtiin yrittäjän omalla äidinkielellä ja usein yrittäjän omissa tiloissa tai Metsähallituksen toimistolla Vaasassa. Haastattelija täytti lomakkeen haastattelun aikana ja lisäsi siihen kommentteja ja yrittäjän näkökulmia. Haastattelut kestivät puolesta tunnista neljään tuntiin.

Vastaukset tallennettiin Metsähallituksen kävijätutkimuksia ja palautteen käsittelyä varten tarkoitettuun ohjelmistoon (ASTA-asiakastietojärjestelmä). Yritystutkimuksia on tehty lukuisissa kansallispuistoissa Metsähallituksen mallin mukaisesti ja tulokset on analysoitu ASTA-järjestelmän avulla. Suuri osa yritystutkimuksen kysymyksistä oli pakollisia, jotta tutkimustuloksia voidaan verrata Suomessa eri alueiden kesken. Jotta yritystutkimus täyttää myös maailmanperintöalueen matkailusuunnitelman tarpeet, siinä oli lisäksi useita omia aluekohtaisia kysymyksiä. Suurin osa aluekohtaisista kysymyksistä ja vapaista kommentteista tallennettiin Excel-muotoon. Muut vastaukset tallennettiin ASTA-järjestelmään, jolla on mahdollista laatia valmiita vakioraporttikoosteita aihepiireittäin.

Tutkimukseen osallistui suuri osa alueen matkailuyrityksistä. Lomakkeiden avulla koottu aineisto on käyttökelpoista sen ansiosta, että suurin osa kyselylomakkeista täytettiin haastattelujen aikana. Lisäksi haastattelutilaisuuksissa käytiin monia hyviä keskusteluita. Osa kysymyksistä koettiin hankaliksi vastata. Näin osittain siksi, että haastateltavalla ei ollut konkreettisia kokemuksia esimerkiksi kestävän luontomatkailun periaatteista ja osittain siksi, että yritys ei konkreettisesti käyttänyt kyseessä olevia alueita liiketoiminnassaan (kysymys 15a: Arvioikaa seuraavien Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen palveluiden laatua). Myös asiakasprofiilin arviointi oli vaikeaa samoin kuin yritys- ja yksityisasiakkaiden määrän sekä asiakkaiden kansallisuuksien jakautumisen arviointi (kysymykset 6a ja 6b).

Useimmat yrityksistä olivat pieniä ja aloittaneet toimintansa aivan äskettäin, maailmanperintöarvon myöntämisen jälkeen. Todennäköisesti seuraavassa yritystutkimuksessa yritysten kokemusten arviointi onnistuu paremmin.

Aineisto analysoitiin ASTA-järjestelmän toimintojen avulla. Järjestelmä mahdollistaa vakiomuotoisten raporttien tuottamisen. Analysoinnissa käytettiin muun muassa seuraavia arvoja:

- Moodi on tyyppi-arvo, joka kuvaa aineiston yleisintä arvoa.
- Mediaani ilmaisee muuttujan keskimmäisen arvon jakaen havaintoaineiston kahteen yhtä suureen osaan.
- 25 %:n prosenttipiste ilmaisee sen muuttujan arvon, jonka alle sijoittuu neljäsosa havainnoista, ja 75 %:n prosenttipiste sen muuttujan arvon, jonka alle sijoittuu kolme neljäsosaa havainnoista.

3 TULOKSET

3.1 Yritysten taustatiedot

3.1.1 Yritysten toimialueet ja päätoimialat

Enemmistö Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen yritystutkimukseen vastanneista, 70 %, toimi Mustasaarella (taulukko 2). Tämä johtuu siitä, että monet erityisesti pienemmät yritykset toimivat Raippaluodossa, joka kuuluu Mustasaaren kuntaan. 27 % yrityksistä toimi koko Suomen alueella. Usein liiketoiminnan markkinointi kattoi koko Suomen, ja osa yritysten asiakkaista tulee muualta Suomesta, vaikka liiketoimintaa sinänsä harjoitettiin paikallisesti. Yksi tutkimuksen yrityksistä harjoitti toimintaa ulkomailla.

Yritysten pääasialliset toimialat vaihtelivat suuresti. Monien yritysten tarjontaan maailmanperintöalueella kuuluivat sekä palvelu- että ohjelmapalvelupaketit. Matkailu oli usein yritysten sivutoimiala, mikä vaikutti päätoimialan valintaan. Kaikkiaan 39 % yrityksistä ilmoitti päätoimialakseen virkistys- ja viihdepalvelut (taulukko 3). Luokkaan ”muu” luokiteltavaa toimintaa harjoitti 39 % yrityksistä. Majoitus- (29 %) sekä matkatoimisto-, matkanjärjestäjä- ja matkaopaspalvelut (29 %) olivat muita yritysten tavanomaisimpia toimialueita.

Taulukko 2. Yritysten toimialueet. Yritys voi toimia useammalla alueella.

Toimialue	kpl	%
Koko Suomi	9	27
Satakunta	1	3
Pirkanmaa	1	3
Pohjanmaa	6	18
Länsi-Suomen lääni	2	6
Korsnäs	6	18
Maalahti	5	15
Vöyri-Maksamaa	4	12
Mustasaari	23	70
Vaasa	12	36
Yhteensä	33	

Taulukko 3. Yritysten päätoimialat. Yrityksellä voi olla useampi päätoimiala.

Toimiala	kpl	%
Majoituspalvelut	9	29
Ravitsemis- ja ravintolapalvelut	8	26
Henkilöliikennepalvelut	7	23
Matkatoimisto-, matkanjärjestäjä- ja matkaopaspalvelut	9	29
Kulttuuripalvelut	3	10
Virkistys- ja viihdepalvelut	12	39
Sekalaiset matkailupalvelut	8	26
Muu	12	39
Yhteensä	31	

3.1.2 Yritysten asiakkaat

Kysely osoittaa, että noin 35 % yrityksistä, jotka vastasivat asiakkaiden jakaantumista koskevaan kysymykseen, arvioi runsaat puolet asiakkaistaan yksityisiksi ja loput yritysasiakkaiksi (taulukot 4 ja 5). Yritysasiakkaisiin lasketaan kuuluvaksi järjestö-, yhdistys- ja viranomaisryhmät. Lisäksi yritysasiakkaiden osuus oli merkittävä, koska kaikkiaan 32 % yrityksistä arvioi, että 75–100 % niiden asiakkaista oli yritysasiakkaita. Osa yrityksistä arvioi, että maailmanperintöarvo oli kasvattanut asiakasmääriä ja erityisesti yritys-, viranomais- ja yhdistysasiakasmääriä. Monet matkailuyritykset hyötyivät alueen suurista teollisuusyrityksistä, jotka järjestivät ohjelmaa ja majoitusta yritysasiakkailleen ja yhteistyökumppaneilleen.

Ulkomaisten matkailijoiden vierailu maailmanperintöalueella oli tavallisesti pidempi kuin kotimaisten matkailijoiden. Suurin osa matkailuyritysten asiakkaista oli kuitenkin suomalaisia, ja 63 % yrityksistä arvioi, että suomalaisten asiakkaiden määrä oli 75–100 % kaikista yrityksen asiakkaista (taulukko 6). Kaikkiaan 48 % yrityksistä arvioi, että niiden ulkomaisten asiakkaiden osuus oli 0–24 % kaikista yrityksen asiakkaista (taulukko 7). Koska matkailuyritykset eivät olleet kirjanneet asiakkaidensa kansallisuuksia, on asiakkaiden kansallisuuksien jakautuminen vain karkea arvio. Kysymykseen ulkomaisten matkailijoiden kansallisuudesta oli vaikea vastata, koska suuri osa juuri yritysasiakkaista tuli eri puolilta maailmaa. Matkailuyritykset olivat yleisellä tasolla voineet todeta, että ulkomaisista matkailijoista oli eniten ruotsalaisia ja saksalaisia. Aasian maista ja Venäjältä olevien yritysasiakkaiden määrä oli myös kasvanut. Britit, ranskalaiset, italialaiset ja hollantilaiset muodostivat keskenään yhtä suuren osan ulkomaisista matkailijoista. On syytä muistaa, että suuri osa yrityksistä oli vasta aivan äskettäin aloittanut toimintansa, mikä vaikutti sekä asiakasmääriin että asiakaskuntaan.

Taulukko 4. Matkailuyritysten yksityisasiakkaiden osuus (n = 31).

Yksityisasiakkaiden osuus kaikista asiakkaista, %	n	%
0–24	8	26
25–49	4	13
50–74	11	35
75–100	8	26
Yhteensä	31	

Taulukko 5. Matkailuyritysten yritysasiakkaiden osuus (n = 31).

Yritysasiakkaiden osuus kaikista asiakkaista, %	n	%
0–24	6	19
25–49	4	13
50–74	11	36
75–100	10	32
Yhteensä	31	

Taulukko 6. Yritysten kotimaisten asiakkaiden osuus (n = 30).

Kotimaisten asiakkaiden osuus kaikista asiakkaista, %	n	%
0–24	3	10
25–49	2	7
50–74	6	20
75–100	19	63
Yhteensä	30	

Taulukko 7. Yritysten ulkomaisten asiakkaiden osuus (n = 27).

Ulkomaisten asiakkaiden osuus kaikista asiakkaista, %	n	%
0–24	13	48
25–49	4	15
50–74	6	22
75–100	4	15
Yhteensä	27	

Kesä on Merenkurkun saariston pääsesonkia. Puolet maailmanperintöyritysten asiakkaista saapui alueelle kesäkaudella 1.6.–31.8. Enemmistö kesäkuukausien asiakkaista oli yksityishenkilöitä. Kuten edellä todettiin, monet yrittäjistä toimivat useilla eri toimialoilla ja suunnittelivat muut työnsä tai toimensa niin, että voivat harjoittaa matkailutoimintaa kesäkaudella. Kyselyn perusteella yrityksillä oli keväällä ja syksyllä lähes yhtä suuri määrä asiakkaita, vaikka kevät saattoi olla aavistuksen vilkkaampi. Talvi oli vuoden hiljaisin kausi. Keväällä ja syksyllä palveluita käyttivät pääosin yritysasiakkaat. Poikkeuksen muodosti kalastusmatkailu, joka houkutteli sekä yksityishenkilöitä että yritysasiakkaita. Monet yritykset pystyvät ottamaan asiakkaita vastaan myös talvella. Tällöin voidaan järjestää esimerkiksi kalastusta ja lumikenkäkävelyä sisältäviä ohjelmapaketteja, mutta maailmanperinnön erityispiirteiden markkinointia pidettiin suurena haasteena talvikaudella. Ilmastolla ja säällä on suuri merkitys talvimatkailussa. Ilman lunta tai hyviä jääolosuhteita on vaikea järjestää erilaisia aktiviteetteja. Kyselyssä ei eritelty asiakasmääriä tai kävijämääriä kuukausikohtaisesti, mutta haastattelussa useimmat matkailuyrittäjät kuvasivat asiakasosuuksien eroja eri matkailukausilla.

3.1.3 Yritysten henkilöstö

Alueen useimmat yritykset ovat pieniä ja matkailu on usein niiden sivutoimiala. Tästä huolimatta monien yritysten tarkoituksena oli kehittää toimintaansa ja palkata lisää henkilökuntaa tai etsiä yhteistyökumppaneita tai käyttää muiden yritysten ostopalveluita.

Noin puolet yrityksistä oli vastannut henkilöstömäärää koskevaan kysymykseen, mutta useimmat yritykset olivat pieniä eikä niillä ollut lainkaan henkilöstöä. Monet yritykset oli myös perustettu vasta äskettäin ja ne olivat vasta kehityksensä alkutaipaleella. On syytä muistaa, että tulokset eivät anna täydellistä kokonaiskuvaa matkailualan henkilöstön määrästä eivätkä myöskään henkilötövuosien määrästä. Näin siksi, että tutkimuksen tulokset perustuvat 17 tai 13 vastaajan antamiin lukuihin yrityksen henkilöstöstä.

Keskimäärin yrityksissä oli 2,5 vakituista työntekijää, ja yksi näistä oli usein yrittäjä itse (taulukko 8). Koska monet yritykset olivat riippuvaisia kausityöntekijöistä, määräaikaisten työsuhteiden määrä oli myös suuri. Yritykset työllistivät keskimäärin 3,6 henkilöä määräaikaissa työsuhteissa. Suurin vakituisen henkilökunnan määrä oli 8 henkeä ja suurin määräaikaisten työntekijöiden määrä 20 henkeä. Vastanneilla yrityksillä oli kaikkiaan 123 työntekijää, joista 54 oli vakituisessa työsuhteessa.

Monet yritykset jättivät kokonaan vastaamatta kysymykseen henkilöstön henkilötövuosista. Keskimäärin yritysten vakituiset työntekijät tekivät 2,7 henkilötövuotta ja määräaikaisten 3,9 henkilötövuotta (taulukko 9). Suurin henkilötövuosien määrä vakituisella henkilökunnalla oli 8 ja vastaava luku määräaikaisten työntekijöillä oli enintään 12 henkilötövuotta. Kysymykseen vastanneissa 13 yrityksessä tehtiin yhteensä 60,5 henkilötövuotta.

Taulukko 8. Yritysten henkilöstö.

Työsuhteen tyyppi	n	Hlöä	Keski-arvo	Keski-hajonta	Prosenttipisteet				
					Min	25 %	Med	75 %	Max
Vakituiset	16	54	2,45	2,09	1	1	2	3	8
Määräaikaisten	13	69	3,63	4,59	1	1	2	5	20
Yhteensä	17	123	3,00	3,48	1	1	2	4	20

Taulukko 9. Yritysten henkilötövuotta henkilötyövuosina.

Työsuhteen tyyppi	n	Htv	Keski-arvo	Keski-hajonta	Prosenttipisteet				
					Min	25 %	Med	75 %	Max
Vakituiset	13	41,00	2,73	2,26	1	1	2	4	8
Määräaikaisten	5	19,50	3,90	4,87	1	1	1	3	12
Yhteensä	13	60,50	3,02	3,00	1	1	2	3	12

3.2 Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen käyttö

3.2.1 Alueen käyttötavat

Useimmat yritykset, 82 % vastanneista, pitivät maailmanperintöaluetta erittäin tärkeänä tai melko tärkeänä toimintansa kannalta (taulukko 10). Suurin osa yrityksistä arvioi myös, että Unescon maailmanperintökohteen perustaminen oli vaikuttanut heidän yritystoimintaansa jossakin määrin. Maailmanperintöarvo on usein ollut syy yrityksen perustamiseen, koska se on tuonut lisäarvoa yrityksen tuotteisiin. Matkailuyritysten mukaan asiakkaiden määrä oli lisääntynyt ja alueen markkinointi oli yhtenäistynyt maailmanperintöpäätöksen myötä.

Taulukko 10. Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen käyttö ja alueen merkitys yritysten toiminnalle (1 = ei lainkaan tärkeä, ... 5 = erittäin tärkeä).

Arvioitava asia	Vastanneita		Arviointi, %					Keski-arvo	Keski-hajonta
			ei lainkaan tärkeä	ei kovin tärkeä	ei kumpaakaan	melko tärkeä	erittäin tärkeä		
	n	%							
Alueen merkitys yritykselle	29	88	3	10	3	41	41	4,07	1,10

Yritykset arvioivat erikseen, mitä Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen käyntikohteita ne käyttivät ja millä tavoin. Tuloksista ilmenee, että Svedjehamn, Bodvattnetin kierto -luontopolku ja Björkö–Paniken-vaellusreitti olivat ylivoimaisesti käytetyimmät alueet. Yksi syy tähän voi olla, että opastetut veneretket lähtevät usein Svedjehamnista ja palaavat sinne ja että vaellusreittien suosio on kasvanut. Sommarön linnakealue on yritysten mukaan monipuolinen alue, jota voisi kuitenkin vielä kehittää. Linnakealue on tärkeä vaelluskohde. Lisäksi siellä järjestetään erilaisia tapahtumia, kuten suunnistusta, leirikouluja ja partioleirejä, ja Metsähallitus vuokraa siellä majoitus- ja keittiötiloja.

Viime vuosina Metsähallitus on vuokrannut Mikkelsaarten luontoaseman kiinteistön matkailuyritykselle kesäkaudeksi. Luontoasemalla toimii tätä nykyä kesäisin kahvila Kummelskär ja siellä on mahdollisuus majoittua ja sauna. Mikkelsaarten luontoasemalla on mahdollista järjestää myös kokouksia ja muita tilaisuuksia. Matkailuyritykset ilmoittivat käyttävänsä Mikkelsaarten luontoasemaa risteilyjen ja eri aktiviteettien päätepaikkana. Myös Valassaarista on tullut yhä tärkeämpi tilausveneliikenteen matkakohde opastettujen luontoretkien sekä saaren majakan ansiosta. Rönnskärenin ja Moikipään luontoasemilla ja Norrskärissä käytiin harvemmin niiden hankalammasta saavutettavuudesta vuoksi. Moikipään saarella käytiin opastetuilla retkillä tai tutustumassa siellä toimineeseen entiseen merivartioasemaan. Rönnskärenillä käy pääasiassa ryhmiä, jotka osallistuvat Fäliskäretin entiselle luotsiasemalle suuntautuville opastetuille retkille.

3.2.2 Alueen tarjoamat mahdollisuudet

Taulukossa 11 on esitetty yritysten maailmanperintöalueella tai sen lähiympäristössä tarjoamat toiminnot. Osa tarjotuista toiminnoista on myös toistensa kanssa päällekkäisiä, mikä tarkoittaa, että tarjottu toiminta ei välttämättä sulje pois jotakin toista. Maailmanperintökohteeseen esimerkiksi tutustuttiin usein jonkin muun toiminnan, vaikkapa melonnan tai linturetken yhteydessä. Lähes puolet yrityksistä tarjosi mahdollisuutta tutustua maailmanperintöön (53 %), retkeilyä (47 %), kalastusta (47 %) tai yritysten virkistys- ja koulutuspäiviä (43 %). Opastetut retket olivat yleisin tuote, mutta myös venekuljetuspalvelut olivat tärkeitä. Toinen vähintään yhtä suosittu erikoisala oli yritysten ja teollisuudenalan yritysten virkistys- ja koulutuspäivät. Matkailuyritykset totesivat, että yritysten henkilöstölle tarjottavien virkistys- ja koulutuspäivien kysyntä ei ollut vähentynyt laskusuhdanteesta huolimatta. Tämä toiminta voisi jopa kasvaa, koska sopivalla säteellä maailmanperintöalueesta on useita suurempia yrityksiä, paikkakuntia ja kuntia, jotka ovat potentiaalisia asiakkaita. Osa yrityksistä mainitsi avoimissa vastauksissaan aivan muita erityistoimintoja. Näitä olivat suunnistus, leirikoulut, opintomatkat, risteilyt ja käsityöt.

Hieman hämmästyttävää oli, ettei kaikilla matkailuyrityksillä ollut virallisesti hyväksyttyä turvallisuussuunnitelmaa. Monissa tapauksissa yritykset olivat tosin tehneet suunnitelman, mutta eivät olleet hyväksyttäneet sitä pelastusviranomaisilla.

Lähes puolella matkailuyrityksistä oli tarjottavanaan 1–3 toimintaa (taulukko 12). Noin neljännes eli 27 % yrityksistä tarjosi 4–6 toimintaa. Kahdeksassa yrityksessä oli tarjolla seitsemän tai useampia toimintoja. Toisin sanoen maailmanperintöalueella on laaja ja vaihteleva toimintojen tarjonta, erityisesti kyselyyn vastanneiden yritysten määrään suhteutettuna.

Taulukko 11. Yritysten harjoittamat toiminnot maailmanperintöalueella ja voimassa olevat turvallisuussuunnitelmat.

Toiminto	Harjoittanut		Voimassa oleva turvallisuussuunnitelma	
	kpl	%	kpl	%
Sauvakävely	4	13	3	75
Retkeily	14	47	8	57
Kalastus	14	47	9	64
Linturetket	8	27	3	38
Opetukseen liittyvä käynti	9	30	7	78
Murtomaahiihto	3	10	3	100
Lumikenkäkävely	2	7	2	100
Moottorikelkkailu	2	7	2	100
Koiravaljakkoajelu	3	10	1	33
Melonta	4	13	3	75
Tilausvene- tai laivaliikenne	12	40	7	58
Reittivene- tai laivaliikenne	3	10	3	100
Kulttuuriperintöön tutustuminen	11	37	6	55
Välinevuokraus	4	13	2	50
Maailmanperintöön tutustuminen	16	53	10	62
Kahvilatoiminta	4	13	1	25
Ruoka- ja ravitsemispalvelut	9	30	4	44
Yritysten virkistys- ja koulutuspäivät	13	43	8	62
Majoitus	9	30	4	44
Tilavuokraus	4	13	1	25
Muut	4	13	0	0
Yhteensä	30		19	

Taulukko 12. Yritysten järjestämien toimintojen määrä Merenkurkun saariston maailmanperintöalueella.

Toimintojen lukumäärä / yritys	kpl	%
1–3	14	47
4–6	8	27
7–9	4	13
10 tai enemmän	4	13
Vastanneita yhteensä	30	100

3.2.3 Metsähallituksen palveluiden arviointi

Kyselyn keskeinen osa oli Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen palveluiden arviointi (taulukko 13). Palveluita arvioitiin asteikolla yhdestä viiteen, jossa 1 tarkoitti erittäin huonoa ja 5 erittäin hyvää. Kaikki yritykset eivät tunteneet palveluita tai aluetta. Nämä yritykset valitsivat vaihtoehdon ”Emme ole käyttäneet palvelua”. Maailmanperintöalueen palveluiden laadun keskiarvo oli 3,57, mitä voi pitää oikein hyvänä.

Parhaan arvosanan sai Mikkelsaarten luontoaseman Café Kummelskär. Kahvilaa oli käyttänyt 39 % vastaajista ja 92 % heistä piti laatua melko hyvänä tai erittäin hyvänä. 84 % yrityksistä arvioi myös opastusaineiston laadun melko hyväksi tai erittäin hyväksi. Yhteistyö Metsähallituksen kanssa sai hyvän arvonsanan, ja 80 % yrityksistä arvioi, että yhteistyö toimii melko tai erittäin hyvin. Kauttaaltaan tulos oli erittäin tasainen, mutta liikuntaesteisten palvelut saivat muita huomattavasti alhaisemman arvosanan. Reilu puolet vastaajista arvioi liikuntaesteisten palvelut erittäin tai melko huonoiksi. Syynä tähän on se, että alueella on vain yksi luontopolku, neljä kilometriä pitkä Bodvattnetin kierto, josta vain 700 metriä soveltuu liikuntaesteisille. Tämä on haaste, johon on vähitellen syytä löytää uusia ja parempia ratkaisuja. Tällainen työ ei aina vaadi suuria investointeja eikä vaativia rakennelmia, vaan esimerkiksi apuvälineitä mairinnousua varten..

Jätehuoltoa ja turvallisuutta koskevissa vastauksissa oli paljon vaihtelua. Haastattelutilanteissa ilmeni, että näihin kysymyksiin oli vaikea vastata. Svedjehamnissa jätehuolto oli useiden vastaajien mielestä riittämätöntä, kun taas muissa kohteissa jätteet eivät haitanneet. Jäteasemat ylikuormittavat lyhyiden ja tiiviiden sesonkien aikana. Långgrundetin levähdyspaikka Björkö–Panikenvaellusreitillä on suosittu, ja kommentteista ilmeni, että kiireisimmän sesongin aikana alue alkaa roskaantua. Metsähallituksen tavoitteena on roskaton retkeily, mikä tarkoittaa, että retkelle viedyt tavarat viedään myös takaisin kotiin. Tällä tavoin halutaan vähentää kustannuksia ja lukeuttomien levähdyspaikkojen jätehuoltoa.

Björkö–Panikenvaellusreitillä turvallisuutta pidettiin paikoitellen huonona, kun taas yleisesti ottaen turvallisuutta pidettiin hyvänä. Osa vaellusreitistä tarvitsee uusia pitkospuita ja vahvistettuja ylityskohtia. Svedjehamn sai siis hyvän arvosanan, kun taas esimerkiksi Mikkelsaarten opasteissa olisi parantamisen varaa. Joiltakin käytetyimmiltä alueilta puuttuu esimerkiksi silta tai ramppi, joka helpottaisi asiakkaiden nousemista veneeseen tai laivaan ja tekisi siitä turvallisempaa. Vastaajien mielestä ulkokäymälöitä ei ole riittävästi ja myös liikuntaesteisille soveltuvia ulkokäymälöitä kaivattiin. Monien mielestä maailmanperintöalueen palvelutarjonnan ja rakenteiden laatu oli epätasaista.

Matkailuyritykset arvioivat yleisesti maailmanperintöalueen palveluiden ja rakenteiden määrän hyväksi (taulukko 14). Kaikkiaan 65 % oli erittäin tyytyväisiä tai melko tyytyväisiä palveluihin. 10 % yrityksistä oli melko tyytymättömiä Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen palveluiden ja rakenteiden määrään.

Taulukko 13. Yritysten tyytyväisyys Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen palveluiden ja rakenteiden laatuun (1 = erittäin huono, ... 5 = erittäin hyvä).

Palvelu	Käyttänyt ja arvioinut		Arviointi, %					Keskiarvo	Ei ole käyttänyt
	n	%	erittäin huono	melko huono	keskin-kertainen	melko hyvä	erittäin hyvä		
									Palvelurakenteet alueen sisään-tuloväylillä (pysäköinti-, laituri- tai rantautumispaikat jne.)
Palvelurakenteet maastossa (tulentelepaikat, polut, laiturit, sillat, puukatokset, käymälät)	28	90	4	11	43	36	7	3,32	4
Rakenteiden ja reittien turvallisuus	29	94	3	14	34	41	7	3,34	3
Maasto-opasteet (infotaulut, viitoitus)	29	94	3	14	24	52	7	3,45	3
Polttopuuhuolto	21	68	5	5	24	38	29	3,81	11
Jätehuolto (käymälät, jätepis-teet, yleinen siisteys)	27	87	7	11	33	30	19	3,41	5
Erytisryhmien palvelut (esim. liikuntaesteiset)	23	74	26	30	30	13	0	2,30	9
Metsähallituksen henkilöstön yhteistyö yrittäjien kanssa	30	97	3	0	17	30	50	4,23	2
Opastusaineisto (esitteet ja muu aineisto)	30	97	0	0	17	47	37	4,20	1
Luontoon.fi- ja merenkurkku.fi-sivustot	30	97	0	7	20	57	17	3,83	2
Metsähallituksen tarjoama koulutus	21	68	0	10	19	67	5	3,67	11
Café Kummelskär	12	39	0	8	0	50	42	4,25	18
Muu, mikä?	1	3	0	0	0	100	0	4,00	0
Vastanneita yhteensä	31								
Aluekohtainen keskiarvo								3,60	
Vertailukelpoinen keskiarvo								3,57	

Taulukko 14. Yritysten tyytyväisyys Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen palveluiden ja rakenteiden määrään (1 = erittäin tyytymätön, ... 5 = erittäin tyytyväinen).

Palvelu	Käyttänyt ja arvioinut		Arviointi, %					Keskiarvo	Ei ole käyttänyt
	n	%	erittäin tyytymätön	melko tyytymätön	ei kum-paakaan	melko tyytyväi-nen	erittäin tyytyväi-nen		
									Tyytyväisyys alueen palveluiden määrään kokonaisuudessaan
Vastanneita yhteensä	29								

3.2.4. Metsähallituksen järjestämät kurssit ja maailmanperintöaineisto

Metsähallitus järjestää tavallisesti 1–2 kertaa vuodessa yhteistyötilaisuuksia niille matkailuyrityksille, jotka ovat tehneet yhteistyösopimuksen Metsähallituksen kanssa. Resurssien ja kysynnän mukaan voidaan järjestää erilaisia erityiskursseja tai koulutuspäiviä vaihtelevista aihepiireistä. Yritystutkimus osoittaa, että yritykset olivat kiinnostuneita osallistumaan kursseille ja yhteistyötilaisuuksiin. Tulosten perusteella kysytyimpiä aihealueita olivat maailmanperintöalueen kulttuuriperintö ja historia (62 % vastanneista), turvallisuusasiat (54 %) sekä geologia (50 %) (taulukko 15). Useat yrittäjät toivoivat maailmanperintöopaskoulutusta, koska heillä ei ollut ollut mahdollisuutta osallistua aiemmin järjestettyyn koulutukseen. Monet yrityksistä ovat tehneet turvallisuussuunnitelman, mutta eivät ole hyväksyttäneet sitä viranomaisilla. Yrittäjät halusivat mielellään päivittää osaamistaan ja pätevyyttään turvallisuusasioissa. Haastatteluissa ilmeni, että yrittäjät tuntevat maailmanperintöalueen erittäin hyvin. Tämä johtuu siitä, että he ovat asuneet alueella, ovat seuranneet alueen kehitystä ja tuntevat esimerkiksi Unescon maailmanperinnön sisällön. Suuri osa yrittäjistä toimii oppaina ja heillä on laajat tiedot alueen erityispiirteistä.

Taulukko 15. Yrityksiä kiinnostava koulutus.

Aihe	n	%
Alueen geologia	13	50
Maailmanperintö	9	35
Alueen luonto ja lajisto	11	42
Alueen kulttuuriperintö ja historia	16	62
Opaskoulutus	6	23
Turvallisuusasiat	14	54
Laatuasiat	10	38
Ympäristö- ja ilmastoasiat	9	35
Muu, mikä?	6	23
Vastanneita yhteensä	26	

Tieto Merenkurkun saariston maailmanperintöalueesta on tärkeää yrittäjille, asiakkaille ja hallinnoijille. Tiedon parantamiseen tähdäten tutkimuksessa oli kaksi osakysymystä Metsähallituksen ylläpitämän aineiston sisällöstä ja muodosta. Taulukosta 16 ilmenee, mitä Internet-sivustoja ja muita tietolähteitä matkailuyhteyksissä on käytetty. Yritykset käyttivät tietolähteenä yleisimmin Metsähallituksen Luontoon.fi-verkkopalvelua (www.luontoon.fi) (84 % vastanneista), esitteitä ja oppaita (72 %) sekä Internet-sivustoa www.merenkurkku.fi (69 %).

Taulukossa 17 on esitelty yritysten näkemyksiä saatavilla olevan tiedon laadusta. Parhaan arvostuksen sai painettu aineisto. Kaikkiaan 45 % matkailuyrityksistä piti aineistoa erittäin hyödyllisenä ja 35 % melko hyödyllisenä. Yritykset arvioivat Luontoon.fi-verkkopalvelun melko hyödylliseksi (39 %) tai erittäin hyödylliseksi (29 %). Sivuston www.merenkurkku.fi arvio jakautui pääpiirteissään samalla lailla. Yli puolet yrittäjistä piti Terranovaa – Merenkurkun luontokeskusta melko hyödyllisenä ja 19 % erittäin hyödyllisenä. Viidennes yrittäjistä ei ollut käynyt Terranovassa. Kukaan yrittäjistä ei pitänyt aineistoja hyödyttämänä.

Yrittäjät esittivät aineistosta joukon toiveita, kuten uudet asiakkaille jaettavat melonta- ja luontopolkukartat. Yrittäjät toivoivat, että kartat valmistettaisiin erilaisia sääolosuhteita kestävästä materiaalista.

Tutkittaessa matkailuyritysten mielipiteitä aineistosta kysyttiin myös, miten nämä suhtautuivat Merenkurkun maailmanperintölogon käyttömahdollisuuteen. Kaksi kolmasosaa käytti jo logoa ja 30 % oli kiinnostunut hakemaan sen käyttöoikeutta (taulukko 18). Vain yksi yritys vastasi, ettei ollut kiinnostunut käyttämään Merenkurkun maailmanperintölogoa. Tuloksia tulkitessa on otettava huomioon, että tulos yritysten suhtautumisesta Merenkurkun maailmanperintölogon käyttöön voidaan yleistää koskemaan vain tutkimuksessa haastateltuja Metsähallituksen yhteistyöyrityksiä ja Merenkurkun maailmanperintölogoa jo käyttäviä yrityksiä, ei alueen matkailuyrityksiä kokonaisuudessaan.

Taulukko 16. Merenkurkun saariston maailmanperintöaluetta koskevat tietolähteet.

Vaihtoehto	n	%
Luontoon.fi-verkkopalvelu (www.luontoon.fi)	27	84
Metsähallituksen yleinen sivusto (www.metsa.fi)	13	41
Metsähallituksen www.merenkurku.fi-sivusto	22	69
Retkikartta.fi-karttapalvelu (www.retkikartta.fi)	15	47
Alueelliset sivustot (www.matkailupohjanmaa.fi, matkailu.vaasa.fi jne.)	16	50
Muut Internet-sivustot	6	19
Esitteet tai oppaat (esim. retkeilyopas)	23	72
Muut lähteet	11	34
Vastanneita yhteensä	32	

Taulukko 17. Yritysten mielipide Metsähallituksen tuottaman aineiston hyödyllisyydestä (1 = ei lainkaan hyödyllinen, ... 5 = erittäin hyödyllinen).

Arvioitu tietolähde	Käytännyt ja arvioinut		Arviointi, %					Keskiarvo	Ei ole käyttänyt n
	n	%	ei lainkaan hyödyllinen	vähän hyödyllinen	keskin-kertainen	melko hyödyllinen	erittäin hyödyllinen		
www.luontoon.fi	31	100	0	10	19	39	29	3,9	1
www.merenkurku.fi	32	100	0	6	25	38	22	3,8	3
Terranova – Merenkurkun luontokeskus	31	100	0	3	3	52	19	4,1	7
Esitteet ja muu painettu aineisto	31	100	0	0	16	35	45	4,3	1
Yhteensä	32								

Taulukko 18. Yritysten suhtautuminen Merenkurkun maailmanperintölogon käyttöön.

Merenkurkun maailmanperintölogo	n	%
Yrityksellämme on jo käytössä Merenkurkun maailmanperintölogo	20	67
Yrityksemme on kiinnostunut hakemaan Merenkurkun maailmanperintölogon käyttöoikeutta	9	30
Emme käytä Merenkurkun maailmanperintölogoa emmekä ole kiinnostuneita sen käyttöönotosta	1	3
Yhteensä	32	100

3.3 Toimintaympäristö ja yhteistyö

3.3.1 Toimintaympäristö

Yritysten tehtävänä oli arvioida toimintaympäristöä ja yhteistyötä muiden saman alan yritysten kanssa (taulukko 19). 84 % yrityksistä katsoi, että oman yrityksen toimintaedellytykset olivat melko hyvät tai erittäin hyvät. 77 % vastaajista piti Metsähallituksen kanssa tehtävän yhteistyön toimintaympäristöä melko hyvänä tai erittäin hyvänä ja 75 % ajatteli samaa alueen yrittäjien keskinäisestä toimintaympäristöstä. Heikoimman arvosanan sai matkailualan toimintaedellytykset koko Suomen mittakaavassa, vain 57 % arvioi toimintaympäristön melko hyväksi tai erittäin hyväksi.

Taulukko 19. Yritysten mielipiteet toimintaympäristöstä vuonna 2009 (1 = erittäin huono, ... 5 = erittäin hyvä).

Toimintaympäristö	Vastanneita		Arviointi, %					Keski-arvo	Keskihajonta
			erittäin huono	melko huono	keskin-kertainen	melko hyvä	erittäin hyvä		
	n	%							
Matkailualan yrittäjyyden toimintaedellytysten suhteen yleisesti Suomessa	28	90	0	4	39	50	7	3,61	0,69
Yrittäjyyden toimintaedellytysten suhteen maakunnallisesti tai seudullisesti	28	90	0	4	39	46	11	3,64	0,73
Yrittäjyyden toimintaedellytysten suhteen alueen sijaintikunnassa tai -kunnissa	30	97	3	3	23	47	23	3,83	0,95
Alueen yrittäjien keskuudessa	28	90	0	0	25	50	25	4,00	0,72
Yhteistyössä Metsähallituksen kanssa	31	100	3	0	19	48	29	4,00	0,89
Omassa yrityksessä	30	97	0	0	17	43	40	4,23	0,73
Vastanneita yhteensä	31								

3.3.2 Yritysten välinen yhteistyö

Matkailuyritykset saivat arvioida yhteistyötään muiden Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen yrittäjien kanssa (taulukko 20). Yli puolet yrityksistä katsoi tekevänsä yhteistyötä muiden yritysten kanssa erittäin paljon tai melko paljon. Reilu neljäsosa yrityksistä arvioi yhteistyötä olevan jonkin verran ja 12 % teki yhteistyötä melko vähän tai ei lainkaan.

Taulukosta 20 ilmenee myös Höga Kustenin maailmanperintöalueen kanssa tehtävää yhteistyötä koskevien vastausten jakautuminen. Useimmat Ruotsin maailmanperintöalueen kanssa yhteistyötä tekevät yritykset olivat saaneet yhteyden ao. alueen yrityksiin sellaisten projektien kuin Visit Kvarken ja Gastro Botnia kautta. Suurin osa yrityksistä piti kuitenkin välimatkaa liian pitkänä, jotta käytännössä olisi mahdollista toteuttaa yhteisiä matkailuhankkeita. Tästä syystä 67 prosentilla yrityksistä ei ollut lainkaan yhteistyötä Höga Kustenin kanssa. Neljällä prosentilla oli melko paljon yhteistyötä, tai suunnitelmissa oli lisätä yhteistyötä erityisesti projektiluontoisesti.

Eniten Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen yritykset tekivät yhteistyötä kuljetus- (78 %), majoitus- (53 %), ruokailu- (50 %) ja ohjelmalveluita (50 %) tarjoavien yritysten kanssa (taulukko 21). Yrityksillä oli yhteistyötä kaikkiaan noin yhdellätoista eri alalla. Muita yhteistyöaloja pidettiin enemmän tai vähemmän tärkeinä, osuudet vaihtelivat 22 prosentista 44 prosenttiin.

Tutkimuksessa ei suoraan kysytty, kuinka matkailualan yhteistyö oli kehittynyt viime vuosina, mutta haastatteluissa ilmeni vaihtelevia mielipiteitä näiltä osin. Monet olivat tyytyväisiä tilanteeseen, kun taas osan mielestä yhteistyö oli ontuvaa. Yritykset arvioivat, että matkailua voitaisiin kehittää parantamalla yritysten välistä vuoropuhelua ja vuorovaikutusta. Maailmanperintöalueen ulkopuoliset yritykset tekivät aktiivisesti yhteistyötä maailmanperintöalueen yritysten kanssa, esimerkiksi kuljetus- ja majoitusosalalla. Osa yrityksistä oli täysin riippuvaisia muista yrityksistä ja toimi vain omalla toimialallaan. Tämä päti useimmin yrityksiin, jotka käyttivät Merenkurkun maailmanperintölogoa.

Yritysten yhteistyötä mitattiin alihankkijoiden ja yhteistyökumppaneiden määrällä (taulukko 22). Tämän perusteella yrityksillä oli keskimäärin noin kuusi yhteistyökumppania ja alihankkijaa. Yritykset toimivat puolestaan keskimäärin neljän yrityksen alihankkijoina. Yritykset tekivät keskenään yhteistyötä tasavertaisina yhteistyökumppaneina tai alihankkijoina.

Taulukko 20. Yritysten yhteistyö Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen tai Höga Kustenin maailmanperintöalueen muiden matkailuyritysten kanssa (1 = ei lainkaan, ... 5 = erittäin paljon).

Arvioitava asia	Vastanneita		Arviointi, %					Keski-arvo	Keskihajonta
	n	%	ei lainkaan	melko vähän	jonkin verran	melko paljon	erittäin paljon		
Tekee tällä hetkellä yhteistyötä muiden yritysten kanssa	32	100	6	6	28	31	28	3,69	1,15
Tekee yhteistyötä Höga Kustenin yrittäjien kanssa	24	75	67	17	13	4		1,54	0,88
Lomakkeita yhteensä	32	100							

Taulukko 21. Yritysten yhteistyöalat muiden yritysten kanssa.

Yhteistyöala	kpl	%
Markkinointi	14	44
Myynti	13	41
Kalusto	10	31
Tapahtumat	11	34
Tuotteet	11	34
Tuotekehittäminen	9	28
Majoituspalvelut	17	53
Ruokailupalvelut	16	50
Ohjelmapalvelut	16	50
Kuljetuspalvelut	25	78
Muut	7	22
Vastanneita yhteensä	32	

Taulukko 22. Yritysten yhteistyön tyyppi.

Yhteistyön tyyppi	n	Summa	Keski-arvo	Keskihajonta	Prosenttipisteet				
					Min	25 %	Med	75 %	Max
Yrityksellä on alihankkijoita	17	105	6,18	6,38	1	2	4	8	23
Yrityksellä on yhteistyökumppaneita	22	134	6,09	5,57	1	2	4	10	20
Yritys toimii alihankkijana	13	52	4,00	3,81	1	1	2	7	10
Yhteensä	52	291	5,60	5,46	1	2	3	8	23

3.4 Kestävä luontomatkailu

Metsähallitus edistää kestävästä luontomatkailusta suojelualueillaan. Metsähallitus huomioi myös ympäristön kehittäessään alueiden infrastruktuuria ja palveluita sekä tehdessään yhteistyötä yritysten ja muiden sidosryhmien kanssa. Metsähallitus on tehnyt yhteistyösopimuksia sellaisten matkailuyrittäjien kanssa, jotka hyödyntävät toiminnassaan eri puolilla Suomea sijaitsevia Metsähallituksen suojelualueita. Sopimus sitouttaa yrittäjät noudattamaan kestävästä luontomatkailun yhdeksää periaatetta. Nämä periaatteet toimivat ohjeina retkeilijöille, yrittäjille ja Metsähallitukselle itselleen. Luontoarvojen kunnioittamisen lisäksi periaatteissa huomioidaan myös esimerkiksi kulttuuriarvot sekä paikalliset tuotteet. Osana tutkimusta selvitettiin, miten yritykset soveltavat kestävästä luontomatkailun periaatteita toiminnassaan (liite 2).

Taulukossa 23 on esitetty, kuinka sovellettavina kestävästä luontomatkailun periaatteita pidettiin sisältönsä puolesta sekä käytännössä. Tulokset olivat positiivisempia matkailuyritysten arvioissa kestävästä luontomatkailun periaatteita kuin sitä arvioitaessa, kuinka hyvin periaatteiden toteuttamisessa oli onnistuttu. Yleisesti ottaen yritysten suhtautuminen kestävästä luontomatkailun periaatteisiin oli erittäin myönteistä. 25 vastaajasta 52 % piti periaatteita erittäin hyvin hyväksyttävänä ja 48 % melko hyvin hyväksyttävänä yritystoiminnassa. Arvioitaessa periaatteiden soveltuvuutta yrityksen toimintaan tulokset ovat lähes samoja. Erona on vain se, että 4 % yrityksistä katsoi, että periaatteita voi toteuttaa toiminnassa melko huonosti. Kestävästä luontomatkailun periaatteiden toteuttamiskelpoisuus sekä ymmärrettävyys olivat yrittäjien mielestä erittäin hyviä tai melko hyviä. Vastaukset olivat kauttaaltaan erittäin myönteisiä, keskiarvo oli noin 4,4–4,5 asteikolla 1–5 kaikissa osakysymyksissä. Hyvä tulos edesauttaa todennäköisesti Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen kestävästä luontomatkailun kehittämistä jatkossa.

Tämän tutkimuksen osan tarkoituksena oli saada kokonaiskuva siitä, kuinka hyvin kestävästä luontomatkailun periaatteita käytännössä toteutetaan. Tulos oli kauttaaltaan erittäin myönteinen. Keskiarvo oli yli 4 kaikilla arvioituilla tahoilla (taulukko 24). Parhaan arvostuksen sai kestävästä luontomatkailun periaatteiden toteuttaminen yritysten ja niiden asiakkaiden keskuudessa. Kaikkiaan 65 % vastaajista arveli toteutumisen onnistuneen melko hyvin ja 35 % erittäin hyvin yrityksessä ja sen asiakaskunnassa. Yritysten arvioissa periaatteiden toteuttamista yhteistyökumppaneidensa kanssa tulosten hajonta oli suurempaa. Yrittäjien mielestä periaatteiden toteuttaminen oli onnistunut melko hyvin (74 %) tai erittäin hyvin (17 %) yrityksen sidosryhmien kanssa. Matkailuyritysten mielestä kestävästä luontomatkailun periaatteita voi soveltaa laajemmaltikin alueen yritysverkostossa. Näin siitä huolimatta, että nämä yritykset eivät aina tunne periaatteiden sisältöä. Oletettavasti periaatteet ovat yleisluontoisia ja yrityksillä on samanlainen käsitys asiakaspalvelusta ja ympäristötavoitteista. Kaikkiaan 61 % yrityksistä katsoi, että kestävästä luontomatkailun periaatteiden toteuttaminen maailmanperintöalueen yritysverkostossa oli onnistunut melko hyvin, ja 26 % arveli sen onnistuneen erittäin hyvin. Tulos on lähes identtinen sen kanssa, miten yritykset arvioivat Metsähallituksen toteuttavan kestävästä luontomatkailun periaatteita omissa toiminnassaan.

Taulukko 23. Kestävän luontomatkailun periaatteiden arviointi eri ominaisuuksien osalta (1 = erittäin huono, ... 5 = erittäin hyvä).

Kestävän luontomatkailun periaatteiden	Vastanneita		Arviointi, %					Keski-arvo	Keskihajonta
			erittäin huono	melko huono	keskinkertainen	melko hyvä	erittäin hyvä		
	n	%							
hyväksyttävyyys	25	100	-	-	-	48	52	4,52	0,51
soveltuvuus yrityksen toimintaan	25	100	-	4	-	48	48	4,40	0,71
toteuttamiskelpoisuus	25	100	-	-	-	56	44	4,44	0,51
selkeys ja ymmärrettävyys	24	96	-	-	-	50	50	4,50	0,51
Vastanneita yhteensä	25								

Taulukko 24. Kestävän luontomatkailun periaatteiden toteutuminen (1 = erittäin huono, ... 5 = erittäin hyvä).

Taho	Vastanneita		Arviointi, %					Keski-arvo	Keskihajonta
			erittäin huono	melko huono	keskinkertainen	melko hyvä	erittäin hyvä		
	n	%							
Yritys ja sen asiakkaat	23	96	-	-	-	65	35	4,35	0,49
Yrityksen sidosryhmät	23	96	-	4	4	74	17	4,04	0,64
Alueen yritysverkosto	23	96	-	-	13	61	26	4,13	0,63
Metsähallitus	24	100	-	-	17	58	25	4,08	0,65
Vastanneita yhteensä	24								

3.5 Maailmanperintöalueen matkailun tulevaisuus

Haastatellut yritykset arvioivat, millaisena ne näkevät toimintansa tulevaisuudessa ja kuinka merkityksellinen maailmanperintöalue tulee olemaan niille jatkossa. Kaiken kaikkiaan matkailun tulevaisuus näyttää valoisalta. Taulukosta 25 käy ilmi, että 66 % yrityksistä uskoi yrityksensä kasvavan jossakin määrin seuraavien viiden vuoden aikana, kun taas 19 % arvioi, että yrityksen koko pysyy muuttumattomana. Loput 16 % arvioi yrityksen kasvavan merkittävästi. Tämän perusteella kaikkiaan 69 % arvioi, että oman yrityksen henkilöstömäärä tulee pysymään muuttumattomana. Yhtenä syynä tähän arvioon on, että suuri osa yrityksistä oli yhden hengen yrityksiä, joilla ei ollut tarkoitus laajentaa toimintaansa, eivätkä ne ennen kaikkea halunneet palkata henkilöstöä. Tästä huolimatta muut yritykset suhtautuivat myönteisesti henkilöstömäärän kehitykseen. 25 % uskoi henkilöstön määrän kasvavan jonkin verran ja 6 % uskoi sen kasvavan merkittävästi.

Ylivoimaisesti vahvimmin uskottiin maailmanperintöalueen matkailun kehittymiseen. 83 % vastaajista arvioi matkailun kasvavan jonkin verran ja 10 % uskoi sen kasvavan merkittävästi (taulukko 25).

Valtaosa yrityksistä suhtautui myönteisesti maailmanperintöalueen matkailun kasvuun ja alueen merkitykseen omassa yrityksessä seuraavien viiden vuoden aikana (taulukko 26). Yli puolet (56 %) yrityksistä arvioi, että maailmanperintöalueella on melko tärkeä merkitys niiden toimintaan ja neljännes yrityksistä arvioi, että sillä on erittäin tärkeä merkitys yrityksen toiminnalle tulevaisuudessa.

Yleisesti voidaan todeta, että yritykset suhtautuivat optimistisesti sekä omaan toimintaansa että maailmanperintöalueen matkailun kehittymisen jatkumiseen. Yritysten mielestä maailmanperintöalueella on kehittämispotentiaalia. Suurimmilla yrityksillä oli suunnitelmia kasvattaa toimintaansa

sekä henkilöstönsä määrää, kun taas pienemmät yritykset pitivät yleisesti ottaen matalampaa profiilia. Yhtenä syynä tähän on, että useimmat pienemmät yritykset ovat yhden hengen yrityksiä, jotka ovat äskettäin aloittaneet toimintansa eivätkä ne siksi ole vielä selvittäneet kaikkia tarjolla olevia mahdollisuuksiaan. Kuten edellä on todettu, matkailu on usein yritysten sivutoimi ja yrittäjillä ei ole joko kapasiteettia tai kiinnostusta laajentaa toimintaa. Se, miten alueen matkailu kasvaa ja kuinka palveluiden ja tuotteiden kysyntä kehittyy, vaikuttaa myös yritysten toimintaan ja tarjontaan jatkossa.

Taulukko 25. Yritysten tulevaisuudennäkymät ja oman yrityksen kehitysnäkymät seuraavien viiden vuoden aikana (1 = supistuu merkittävästi, ... 5 = kasvaa merkittävästi).

Arvioitava asia	Vastanneita		Arviointi, %					Keskiarvo	Keskihajonta
	n	%	supistuu merkittävästi	supistuu jonkin verran	pysyy ennallaan	kasvaa jonkin verran	kasvaa merkittävästi		
Yrityksen toiminta	32	100	-	-	19	66	16	3,97	0,59
Yritysten henkilöstömäärä	32	100	-	-	69	25	6	3,38	0,61
Matkailu alueella	30	94	-	-	7	83	10	4,03	0,41

Taulukko 26. Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen merkitys yrityksille tulevaisuudessa (1 = ei lainkaan tärkeä, 5 = erittäin tärkeä).

Arvioitava asia	Vastanneita		Arviointi, %					Keskiarvo	Keskihajonta
	n	%	ei lainkaan tärkeä	vain vähän tärkeä	keskinkertainen	melko tärkeä	erittäin tärkeä		
Alueen merkitys	32	100	3	9	6	56	25	3,91	1,00

Sen lisäksi, että yrityksiltä kysyttiin niiden tulevaisuudennäkymiä, tutkimuksessa selvitettiin myös, kuinka yrittäjät hyödyntävät Merenkurkun saariston maailmanperintöarvoa alueen matkailussa (taulukko 27). Kysymys oli kolmiosainen: onko maailmanperinnössä olemassa vielä matkailullisesti hyödyntämättömiä mahdollisuuksia, tuoko maailmanperintö yritykselle lisäarvoa ja aikooko yritys jatkossa hyödyntää maailmanperintöä toiminnassaan. Useimpien yritysten (86 prosentin) mielestä maailmanperintöalueella on matkailualalla paljon tai erittäin paljon hyödyntämättömiä mahdollisuuksia. Valitettavasti ei ole tietoa siitä, mitä nämä mahdollisuudet ovat. Joitakin esimerkkejä kehitettävistä toiminnoista on Raippaluodon majoitusmahdollisuudet, kalastusmatkailu ja se, että maailmanperintöalueella on mahdollisuuksia ottaa vastaan ulkomaisia kävijöitä. Kysymykseen, tuoko maailmanperintö lisäarvoa yritykselle tai sen tuotteille, vastattiin myönteisesti. Kaikkiaan 78 % vastaajista koki maailmanperintöarvon tuovan lisäarvoa yritykselleen tai tuotteilleen. Tulevaisuudessa kaikki yritykset hyödyntävät maailmanperintöarvoa toiminnassaan, 58 % melko paljon, 29 % erittäin paljon ja 13 % keskinkertaisesti.

Taulukko 27. Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen merkitys yrityksille tulevaisuudessa (1 = ei lainkaan, ... 5 = erittäin paljon).

Arvioitava asia	Vastanneita		Arviointi, %				
			ei lainkaan	melko vähän	jonkin verran	melko paljon	erittäin paljon
	n	%					
Koetteko, että alueen maailmanperinnössä on vielä matkailullisesti hyödyntämättömiä mahdollisuuksia?	29	100	-	7	7	69	17
Tuoko alueen maailmanperinnön tuntemus yrityksellenne/ yrityksenne tuotteelle lisäarvoa?	32	100	3	3	16	47	31
Aikooko yrityksenne jatkossa hyödyntää maailmanperintöä toiminnassaan?	31	100	-	-	13	58	29
Vastanneita yhteensä	32						

3.6 Toiveita ja terveisiä Metsähallitukselle

Yritystutkimukseen osallistuneet yrittäjät esittivät mielellään toiveita, terveisiä ja ajatuksia siitä, kuinka maailmanperintöaluetta ja matkailuyhteistyötä voitaisiin kehittää. Kommentit merkittiin muistiin haastattelujen aikana ja tiettyjen aihepiirien yhteydessä yrittäjiltä kysyttiin toiveita tai tulevaisuudensuunnitelmia.

Konkreettiset parannusehdotukset koskivat maailmanperintöalueen palveluita. Yrittäjät toivoivat esimerkiksi enemmän ja parempia siltoja, luontopolkuja ja mairinnousmahdollisuuksia. Myös Svedjehamnin tuloväylän ruoppausta ja parantamista pidettiin tarpeellisena. Långgrundetin levähdyspaikalta Björkö–Paniken-vaellusreitillä puuttuvat hyvät mairinnousmahdollisuudet. Monet kommentit liittyivät maailmanperintöalueen turvallisuuden parantamiseen. Luontopolkuja koskevia toiveita oli monia. Polut voitaisiin merkitä vaikeusasteen mukaan, ja polkujen varsilla pitäisi olla tietoa siitä, kuinka paljon matkaa on jäljellä. Ylipäättään polkuja tulisi kunnostaa, koska jotkin osuudet ovat heikkokuntoisia ja vaarallisia. Pitkospuita pitäisi vaihtaa ja vaikeakulkuisia osuuksia, joilla on suuria kiviä, tarvitsisi hoitaa enemmän. Rakenteiden kunnossapito on kaiken a ja o. Osa levähdyspaikoista on siivottomia, ja niitä pitäisi siivota useammin. Jätehuolto takkuaa myös huipusesongin aikaan. Paniken ja Björkön väliset venekuljetukset ovat kalliita yksittäisille matkailijoille sekä liian kalliita toteuttaa.

Kaiken kaikkiaan yrittäjät ovat tyytyväisiä maailmanperintökohdetta esitteleviin esitteisiin, mutta he toivoivat aineiston julkaisemista aina hyvissä ajoin sekä useammalla kielellä.

Merten talo sai vaihtelevia arvioita. Yleisesti ottaen infopistettä pidettiin hyvänä ja odotettuna lisänä maailmanperintöalueen asiakaspalveluun. Sen näkyvä sijainti on tärkeä, jotta matkailijat löytävät helposti tietoa maailmanperintöalueesta. Yrittäjien mielestä itse rakennus on kuitenkin liian pieni matkailijaryhmille, ja he toivoivat asiakaspalvelulta hyvää tasoa.

Haastatteluissa ilmeni, että yritykset haluaisivat enemmän tietoa Metsähallituksen ja muiden toimijoiden ajankohtaisesta toiminnasta ja erityisesti kaavailluista toimenpiteistä. Toivottiin jonkinlaista jatkuvaa yhteydenpitoa ajankohtaisen tiedon välittämiseksi esimerkiksi sähköpostitse. Meillä on olemassa keskustelut tuulivoimapuiston perustamisesta ovat tuoneet yrityksille tarpeen saada mahdollisimman paljon tietoa maailmanperintöalueen suunnitelmista ja toiminnasta.

Svedjehamnin näköalatorni herätti vaihtelevia mielipiteitä. Osa yrittäjistä pitää tornia liian hallitsevana ja korkeana, ja näkötornille tehtävien retkien pelätään lisäävän liikennettä aroilla alueilla. Metsähallitusta kritisoitiin siitä, että se panostaa maailmanperintöalueella liikaa suunnitteluun ja liian vähän konkreettisiin investointeihin ja parannuksiin.

4 Tulosten tarkastelu ja yhteenveto

Yritystutkimuksessa haastateltiin 33 yritystä, joilla on joko yhteistyösopimus Metsähallituksen kanssa tai oikeus käyttää Merenkurkun maailmanperintölogoa. Nämä yritykset hyödyntävät maailmanperintöarvoa jollakin tavoin matkailutoiminnassaan. Kaikkiaan 90 prosenttia suunnitelluista haastatteluista toteutettiin, mikä nosti vastausprosentin hyvin suureksi. Suurin osa yrityksistä harjoittaa toimintaansa paikallisesti. Kaikkiaan 70 prosentin toiminta-alueena oli Mustasaaren kunta, 18 % toimi Korsnäsissä ja 15 % Maalahden kunnan rajojen sisällä. Haastatelluilla on erittäin hyvä paikallistuntemus ja he tuntevat Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen erittäin hyvin.

Yritykset toimivat erilaisilla matkailuun liittyvillä päätoimialoilla. Yleisimmät päätoimialat olivat virkistys- ja viihdepalvelut (39 %), matkatoimisto-, matkanjärjestäjä- ja opaspalvelut (29 %) sekä majoituspalvelut (29 %). 39 prosentilla yrityksistä oli luokan ”muu” päätoimiala, ja matkailu oli usein niiden sivutoimiala.

Kesä on ylivoimaisesti vilkkain sesonki. Yrittäjät arvioivat kevään ja syksyn suunnilleen yhtä aktiivisiksi kausiksi. Talvi oli hiljainen kausi, vaikka yrityksillä on kapasiteettia ottaa myös silloin asiakkaita vastaan. Talvella matkailuyritykset järjestävät erilaisia toimintoja, jotka ovat kuitenkin hyvin riippuvaisia säästä. Monesti asiakkaat jakautuvat vuodelle epätasaisesti ja usein tämä on syy siihen, että monet yritykset harjoittavat matkailutoimintaansa sivutoimisesti.

Yritystutkimuksen asiakaskuntaa koskevaan kysymykseen vastasi 31 yritystä. Vastauksissa oli suurta hajontaa, mutta noin 35 % yrityksistä arvioi, että noin puolet asiakkaista oli yksityisasiakkaita ja puolet yritysasiakkaita. Yritysten voisi olla hyvä arvioida myös ulkomaisten ja kotimaisten asiakkaiden jakautumista. Suurin osa yrityksistä (63 %) ilmoitti kotimaisten asiakkaiden osuudeksi 75–100 % kaikista asiakkaista. Puolet yrittäjistä arvioi ulkomaisten matkailijoiden osuudeksi 0–24 %. Yritysten oli vaikea arvioida asiakkaiden määrää ja erityisesti heidän kotimaataan. Yleisimmät ulkomaisten asiakkaiden kansallisuudet olivat kuitenkin ruotsalaiset ja saksalaiset. Monet Vaasan seudun teollisuudenalan yritysten ulkomaiset asiakkaat tulevat ulkomaisten hankkeiden ja tilausten yhteydessä eri puolilta maailmaa vierailemaan Vaasan seudulla. Nämä ulkomaiset vieraat käyvät usein myös maailmanperintöalueella, ja heitä palvelevat monesti maailmanperintöalueen matkailuyritykset. Yleisesti ottaen yritykset arvioivat Aasian maista tulevien asiakkaiden määrän kasvaneen. Matkailuyritysten suomalaiset (kotimaiset) yritysasiakkaat muodostivat merkittävän osan monien yritysten toiminnasta.

Maailmanperintöarvo oli osaltaan vaikuttanut siihen, että viranomaiset, kunnat ja muiden tahojen edustajat olivat tutustuneet Merenkurkun saariston maailmanperintöalueeseen työnsä puolesta. Tämä oli puolestaan vaikuttanut myönteisesti yritysten asiakaskuntaan. Myös muuntyyppiset yritykset ja alueen toimijat ovat valinneet Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen virkistyspäivien (TYKY-toiminnan) kohteeksi.

Tutkimuksen perusteella yritykset olivat tyytyväisiä toimintaansa. Noin puolet yrityksistä vastasi kysymykseen yrityksen henkilöstöstä. Keskimäärin yrityksissä oli 2,5 vakituista työntekijää. Useimmat yhden hengen yritysten yrittäjät laskivat itsensä työntekijäksi. Yritykset olivat palkanneet lisää määräaikaista henkilöstöä (keskimäärin 3,6 henkilöä) tarvitessaan tilapäistä henkilökuntaa usein vilkkaimman kesäsesongin aikaan. Niissä 17 yrityksessä, jotka vastasivat kysymykseen, oli yhteensä 123 työntekijää, joista 54 vakituisessa työsuhteessa.

Yritykset käyttivät säännöllisesti maailmanperintöaluetta, ja niillä oli monia rakentavia ajatuksia ja näkökulmia alueesta. Enemmistö yrityksistä (82 %) piti Merenkurkun saariston maailmanperintöaluetta melko tärkeänä tai erittäin tärkeänä toiminnalleen. Tämä vaikutti oletettavasti siihen, että

yrittäjillä on suurta kiinnostusta osallistua alueen kehittämiseen. Kolme yritysten yleisintä asiakkaalleen tarjoamaa toimintaa olivat mahdollisuus tutustua maailmanperintöön (53 %), retkeily (47 %) ja kalastus (47 %).

Myös maailmanperintöalueen palveluja ja turvallisuutta koskevia parannusehdotuksia ja toiveita esitettiin. Toiminnalla on potentiaalia kasvaa, mutta infrastruktuuri ei täytä matkailun tarpeita. Huonoimman arvosanan saivat erityisryhmien palvelut. Näin siitä syystä, että alueella on yhä vain yksi luontopolku, joka osittain soveltuu liikuntaesteisille. Monia hyviä parannusehdotuksia esitettiin, muun muassa ehdotettiin liikuntaesteisille ramppeja laivaan ja veneeseen nousua varten sekä nähtävyyksien tai vastaavien suunnittelua, niin että ne olisivat alun alkaenkin kaikkien matkailijoiden tavoitettavissa. Käymälöitä, jäteasemia ja siltoja pitäisi parantaa tai rakentaa. Vaellusreitit ovat osin huonossa kunnossa ja tarvitsevat ”kasvojenkohotusta”. Metsähallituksen toimittama aineisto ja Metsähallituksen kanssa tehtävä yhteistyö saivat hyvän arvosanan, mikä helpottaa työtä jatkossa. Tästä huolimatta yritykset olivat tyytymättömiä siksi, että kokivat ajoittain saavansa puutteellisesti tietoa alueen asioista. Yritykset haluavat tietää, mitä suunnitelmia ja toimenpiteitä maailmanperintöalueella on tekeillä.

Tutkimukseen osallistuneet yritykset olivat tyytyväisiä toimintaympäristöönsä ja ne myös suhtautuivat myönteisesti yhteistyöhön alan muiden yritysten kanssa. Useimmat yritykset tekivät yhteistyötä jossakin määrin toisten kanssa, erityisesti kuljetus-, ohjelma- ja majoituspalvelujen alueilla. Hyvästä arvosanasta huolimatta matkailuelinkeinon toivottiin enemmän yhteistyötä. Parempi vuorovaikutus yritysten välillä voisi laajentaa esimerkiksi lapsiperheille tarjottavaa ohjelmavaliokimaa. Tällä hetkellä myöskään Ruotsin Höga Kustenin kanssa ei tehdä laajemmin yhteistyötä, vaikka kokemukset muutamista hankkeista ovat olleet myönteisiä. Mahdollisuudet tähän yhteistyöhön ovat toistaiseksi melko rajalliset. Yritykset pitivät välimatkaa liian pitkänä ja kokivat, että houkuttelevien, edullisten tuotteiden kehittäminen on haasteellista.

Uudella yrittäjille suunnatulla maailmanperintöopaskurssilla on kysyntää siitä huolimatta, että merkittävä osa yrittäjistä on asunut tai asuu maailmanperintöalueella ja tuntee Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen hyvin. Oppaat ja muut yrittäjät arvostaisivat lisätietoja alueen geologisista ominaispiirteistä, kulttuuri- ja paikallishistoriasta sekä esimerkiksi kalastuksesta, perinteistä ja anekdooteista. Asiakkaat kysyvät yhä useammin, mikä on ominaista juuri tälle matkakohteelle. Opastusaineiston laatua pidettiin hyvänä. Eniten arvostettiin esitteitä ja muuta painettua aineistoa. Internet-sivustoja käytettiin joko erittäin paljon tai ei lainkaan. Haastatteluissa ilmeni, että Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen ulkopuolella toimivat yritykset kaipasivat parempaa maailmanperintökohteen markkinointimateriaalia. Monesti aineistoa ei ole ollut tarjota potentiaalisille asiakkaille. Yhtenä vaihtoehtona mainittiin kuvakollaasi, jota voitaisiin käyttää useampia vuosia hotelli- ja majoituspalveluja tarjoavissa yrityksissä.

Kestävän luontomatkailun periaatteet eivät näyttäneet aiheuttavan huolta tai haasteita yrittäjille. Vastausten perusteella yritykset pystyvät soveltamaan periaatteita yhdessä eri yhteistyökumppaneiden, asiakkaiden, yritysverkostojen ja Metsähallituksen kanssa. Periaatteiden sisällöstä annettiin vielä parempi arvosana. Se tarkoittaa, että yrityksillä ei pitäisi olla ongelmia antaa tiedoksi ja noudattaa kestävän luontomatkailun periaatteita käytännössä.

Tulevaisuus näyttää valoisalta. 83 % vastaajista arvioi alueen matkailun kasvavan jonkin verran ja 10 % uskoi matkailun kasvavan merkittävästi. Samaa optimismia koettiin yrityksen toiminnan ja kasvun suhteen. Työntekijöiden määrä tulee kuitenkin 69 prosentin mukaan pysymään muuttumattomana, koska yritykset ovat riippuvaisia omasta työpanoksestaan. Merenkurkun saariston maailmanperintöalueella ennustettiin olevan tärkeä merkitys yrityksille myös tulevaisuudessa. 81 % yrityksistä arvioi, että maailmanperintöalueella tulee olemaan erittäin tärkeä tai melko tärkeä merkitys niiden tulevalle toiminnalle. Tutkimuksessa pyrittiin selvittämään myös, kuinka ja missä

määrin maailmanperintöarvo vaikuttaa matkailualan toimintaan. Useimmat (86 %) arvioivat, että Merenkurkun saariston maailmanperintöalueella on edelleen hyödyntämättömiä mahdollisuuksia. Yrityksillä oli suunnitelmia ja toiveita omien tuotteidensa kehittämiseksi. Kehittämistä halutaan tehdä lisäämällä yhteistyötä ja koordinoimalla paremmin tiettyjä toiminnan osia, sekä markkinoinnilla ja Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen matkailusuunnitelman avulla. Lisäksi yritysten tuotteille ehdotettiin yhteistä varauskeskusta.

78 % vastaajista arvioi, että Merenkurkun saariston maailmanperintöalue tuo yrityksille ja niiden tuotteille lisäarvoa. Hieman yllättävää on, että kaikkiaan 87 % yrityksistä aikoo hyödyntää toiminnassaan maailmanperintöarvoa paljon tai erittäin paljon.

Harvaan asutun alueen, rikkaan kulttuuriperinnön, puhtaan ympäristön ja ainutlaatuisten geologisten muotojen yhdistelmä tarjoaa Merenkurkun saariston maailmanperintöalueelle hyvät edellytykset profiloitua luontomatkailukohteena. Lisäksi Merenkurkun saaristolla on kaikki mahdollisuudet tulla kestäväen kehityksen matkakohteeksi, joka säilyttää luonto- ja kulttuuriperintönsä asukkailleen, matkailijoille ja tuleville sukupolville.

Kiitokset

Kiitämme kaikkia haastateltuja yrittäjiä, jotka jakoivat arvokkaat mielipiteensä ja kokemuksensa kanssamme. Ilman joustavuuttanne tutkimuksen aineisto ei olisi ollut näin hyvä. Suuri kiitos myös kaikille muille arvokkaista kommentteistanne tutkimuksen teon aikana.

Lähteet

Metsähallitus 2009a: Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen hallinto- ja kehityssuunnitelma. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja C 59. 77 s.

Metsähallitus 2009b: Merenkurkun saariston verkkosivut. – www.kvarken.fi/Link.aspx?id=550790, 7.12.2009.

Meriruoho, A. 2010: Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen kävijätutkimus 2009. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 135. 50 s.

Kyselylomake

Metsähallitus Pohjanmaan luontopalvelut Luottamuksellinen

Haastattelulomakkeen nro _____

Vastauspäivämäärä _____

MERENKURKUN SAARISTON MAAILMANPERINTÖALUEEN YRITYSTUTKIMUS

Täyttöohjeet:

Yritystutkimuksella kerättävää tietoa hyödynnetään Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen kehittämisessä. Tiedot ovat ehdottoman luottamuksellisia ja tulokset raportoidaan siten, että yksittäisen yrityksen tiedot eivät ole niistä pääteltävissä. Toivomme teidän vastaavan tämän lomakkeen jokaiseen kysymykseen huolellisesti ja pyydämme ottamaan huomioon seuraavat ohjeet:

1. Lukekaa kysymykset huolellisesti.
 2. Vastatkaa kysymyksiin **yrityskohtaisesti** merkitsemällä yksi rasti vastausympyrään (○). Niissä kysymyksissä, joissa on mahdollista valita useampi vaihtoehto, merkitkää vastauksenne vastausruutuihin (☐). Joissakin kysymyksissä pyydetään kirjoittamaan vastaus.
 3. **Tulemme haastattelemaan teitä erikseen sovittuna aikana, joten lomakkeen täyttäminen etukäteen ei ole välttämätöntä. Toivomme kuitenkin, että ehtisitte tutustua kysymyksiin ennen haastattelua.**
 4. Lisätietoja antaa Annastina Sarlin p.040 195 8589 (annastina.sarlin@metsa.fi) ja Anna Meriruoho p. 0205 64 6029 (anna.meriruoho@metsa.fi)
-

TAUSTATIEDOT YRITYKSESTÄ

1. Yrityksen

nimi _____

perustamisvuosi _____

yhteistyösopimuksen numero _____

Y-tunnus _____

2. Vastaajan

nimi _____

asema tai tehtävä yrityksessä _____

vastauspäivämäärä _____ . _____ . 20 _____

3. Yrityksen toimialue (merkitkää tarvittaessa useampi kohta)

koko Suomi

joku lääni tai läänit, mikä tai mitkä? _____

joku maakunta tai -kunnat, mikä tai mitkä? _____

Vaasan kaupunki

Mustasaaren kunta

Maalahden kunta

Vöyri-Maksamaan kunta

Korsnäsin kunta

muu kunta, mikä? _____

4. Yrityksen päätoimialat tärkeysjärjestyksessä (1=tärkein, 2=seuraavaksi tärkein jne.)

_____ majoituspalvelut

_____ ravitsemispalvelut

_____ henkilöliikennepalvelut

_____ matkatoimisto-, matkanjärjestäjä- ja

matkaopaspalvelut

_____ kulttuuripalvelut

_____ virkistys- ja viihdepalvelut

_____ sekalaiset matkailupalvelut

_____ muu, mikä? _____

5. Mitkä ovat tärkeimmät yrityksenne tarjoamat palvelut ja aktiviteetit? (nimeä korkeintaan 3)

a.) yleensä: _____

b.) Merenkurkun saariston maailmanperintöalueella: _____

ASIAKKAAT

6a. Mikä osuus yrityksenne asiakkaista on

suomalaisia	_____ %	yksityisasiakkaita	_____ %
ulkomaalaisia	_____ %	yritysasiakkaita	_____ %
yhteensä	100 %	yhteensä	100 %

6b. Miten asiakaskuntanne jakautuu kansallisuuksittain? Ilmoittakaa tärkeimmät kansallisuudet sekä niiden osuudet kaikista ulkomaalaisista asiakkaistanne.

ruotsalaisia	_____ %	muita, mitä?	_____ %
saksalaisia	_____ %	muita, mitä?	_____ %
brittejä	_____ %	muita, mitä?	_____ %
ranskalaisia	_____ %	muut	_____ %
		yhteensä	100 %

6c. Onko asiakaskunnassanne tapahtunut muutoksia viime aikoina tai arvioitteko muutoksia tapahtuvan lähitulevaisuudessa? Jos kyllä, niin arvioikaa muutoksen syitä.

7a. Kuinka asiakaskuntanne jakaantuu vuodenajoittain?

kesä (1.6.-31.8.)	_____ %
syksy (1.9.-30.11)	_____ %
talvi (1.12.-28.2.)	_____ %
kevät (1.3.-31.5.)	_____ %
yhteensä	100 %

7b. Onko asiakkaiden kausittaisessa jakautumisessa tapahtunut muutoksia? Onko yksityis-/yrityisasiakkaiden välillä eroa kausittaisen jakautumisen suhteen?

HENKILÖSTÖ

8. Yrityksenne työntekijöiden ja henkilötyövuosien määrä vuonna 2008

vakituinen kokopäiväinen henkilöstö	_____ henkilöä ja noin	_____ henkilötyövuotta
vakituinen osapäiväinen henkilöstö	_____ henkilöä ja noin	_____ henkilötyövuotta
määräaikainen kokopäiväinen henkilöstö	_____ henkilöä ja noin	_____ henkilötyövuotta
määräaikainen osa-aikainen henkilöstö	_____ henkilöä ja noin	_____ henkilötyövuotta

9. Millaisesta koulutuksesta yrityksenne voisi olla kiinnostunut seuraavan 5 vuoden aikana?

- alueen geologia
- maailmanperintö
- alueen luonto ja lajisto
- alueen kulttuuriperintö ja historia
- opaskoulutus
- turvallisuusasiat
- laatuosaaminen
- ympäristö- ja ilmastovastuullisuus
- muu, mikä? _____

MERENKURKUN ALUE

10a. Käytättekö seuraavia kohteita yritystoiminnassanne?

Merenkurkun maailmanperintöalue

Svedjehamn/ Björkö- Jos kyllä, miten?

Panike/ Bodbacken asiakasta /v.

Sommarö Jos kyllä, miten?

asiakasta /v.

Rönnskär/ Storskär Jos kyllä, miten?

asiakasta /v.

Mikkelinsaaret Jos kyllä, miten?

asiakasta/ v.

Valassaaret Jos kyllä, miten?

asiakasta/ v.

Björkören Jos kyllä, miten?

asiakasta/ v.

Moikipää Jos kyllä, miten?

asiakasta/ v.

Norrskär Jos kyllä, miten?

asiakasta/ v.

Muu
luonnonsuojelualue (ks. kartta)

Muu Jos kyllä, miten?

asiakasta /v.

Muu Jos kyllä, miten?

asiakasta /v.

10b. Aiotteko seuraavan viiden vuoden aikana laajentaa toimintaanne tai tuotteitanne muille maailmanperintöalueen ulkopuolisille suojelualueille? Jos aiotte, niin mihin?

11. Minkälaisia toimintoja yrityksenne harjoittaa (tekee itse, ei osta alihankintana) maailmanperintöalueella/suojelualueilla, ja millä niistä yrityksellänne on voimassa oleva Kuluttajaturvallisuuslain (2004) mukainen turvallisuussuunnitelma?

	turvallisuussuunnitelma		turvallisuussuunnitelma
☐ sauvakävely	☐	☐ kulttuuriperintöön tutustuminen	☐
☐ retkeily	☐	☐ välinevuokraus	☐
☐ kalastus	☐	☐ kahvilatoiminta	☐
☐ opetukseen liittyvä käynti	☐	☐ ruoka- tai ravitsemispalvelut	☐
☐ murtomaahiihto	☐	☐ yritysten virkistys- ja koulutuspäivät	☐
☐ lumikenkäkävely	☐	☐ majoitus	☐
☐ moottorikelkkailu	☐	☐ tilavuokraus	☐
☐ koiravaljakkoajelu	☐	☐ risteilyt	☐
☐ melonta	☐	☐ linturetki	☐
☐ veneilykaluston vuokraus	☐	☐ maailmanperintöön tutustuminen	☐
☐ tilausvene tai -laivaliikenne	☐	☐ _____	☐
☐ reittivene- tai reittilaivaliikenne	☐	☐ _____	☐

12. Arvioikaa kuinka monta kertaa yrityksenne on käyttänyt toiminnassaan Merenkurkun saariston maailmanperintöaluetta viimeisten 12 kuukauden aikana.

_____ kertaa

13. Kuinka tärkeänä pidätte Merenkurkun saariston maailmanperintöaluetta yrityksenne toiminnan kannalta?

(5= erittäin tärkeä, 4=melko tärkeä, 3=ei kumpaakaan, 2= ei kovin tärkeä, 1=ei lainkaan tärkeä)

5 4 3 2 1
erittäin tärkeä ○ ○ ○ ○ ○ ei lainkaan tärkeä

14. Kuinka suuren osuuden yrityksenne asiakkaista arvioitte olevan myös maailmanperintöalueen kävijöitä?

_____ %

15a. Arvioi seuraavien Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen palveluiden <u>laatua</u> (5 = erittäin hyvä, 4 = melko hyvä, 3 = keskinkertainen, 2 = melko huono, 1 = erittäin huono)							emme ole käyttäneet palvelua
	erittäin hyvä	5	4	3	2	1	erittäin huono
palvelurakenteet alueen sisään tuloväylillä (pysäköinti-, laituri- tai rantautumispaikat jne.)		☐	☐	☐	☐	☐	☐
palvelurakenteet maastossa (tulentekopaikat, polut, laiturit, sillat, puukatokset, käymälät)		☐	☐	☐	☐	☐	☐
rakenteiden ja reittien turvallisuus		☐	☐	☐	☐	☐	☐
maasto-opasteet (infotaulut, viitoitus)		☐	☐	☐	☐	☐	☐
polttopuuhuolto		☐	☐	☐	☐	☐	☐
jätehuolto (käymälät, jätepiestet, yleinen siisteys)		☐	☐	☐	☐	☐	☐
erityisryhmien palvelut (esim. liikuntaesteiset)		☐	☐	☐	☐	☐	☐
Metsähallituksen henkilöstön yhteistyö yrittäjien kanssa		☐	☐	☐	☐	☐	☐
opastusaineisto (esitteet ja muu aineisto)		☐	☐	☐	☐	☐	☐
luontoon.fi- ja merenkurku.fi- sivustot		☐	☐	☐	☐	☐	☐
Metsähallituksen tarjoama koulutus		☐	☐	☐	☐	☐	☐
Cafe Kummelskär		☐	☐	☐	☐	☐	☐
Muu, mikä? _____		☐	☐	☐	☐	☐	☐

Kertokaa, miksi jokin on erityisen hyvää tai huonoa:

15b. Kuinka tyytyväisiä olette kokonaisuudessaan maailmanperintöalueen palveluiden ja rakenteiden määrään?

(5= erittäin tyytyväinen, 4=melko tyytyväinen, 3=ei kumpikaan, 2=melko tyytymätön, 1=erittäin tyytymätön)

erittäin tyytyväinen 5 4 3 2 1 erittäin tyytymätön

Kertokaa, miksi.

16. Mitä toiveita teillä on Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen kehittämiseksi (palvelut, rakenteet ja ympäristö), jotta se vastaisi paremmin yrityksenne tarpeita?

YLEINEN TOIMINTAYMPÄRISTÖ JA MATKAILUYRITYSTEN VÄLINEN YHTEISTYÖ

17. Toimintaympäristö on mielestäni

(5 = erittäin hyvä, 4 = melko hyvä, 3 = keskinäinen, 2 = melko huono, 1 = erittäin huono)

erittäin hyvä 5 4 3 2 1 erittäin huono

matkailualan yrittäjyyden toimintaedellytysten suhteen yleisesti Suomessa

5 4 3 2 1

yrittäjyyden toimintaedellytysten suhteen maakunnallisesti tai seudullisesti

5 4 3 2 1

yrittäjyyden toimintaedellytysten suhteen alueen sijaintikunnassa tai -kunnissa alueen yrittäjien keskuudessa

5 4 3 2 1

yhteistyössä Metsähallituksen kanssa

5 4 3 2 1

omassa yrityksessä

5 4 3 2 1

18. Teettekö yhteistyötä muiden Merenkurkun maailmanperintöalueen yritysten kanssa?

(5= erittäin paljon, 4=melko paljon, 3=jonkin verran, 2=melko vähän, 1=ei lainkaan)

erittäin paljon 5 4 3 2 1 ei lainkaan

19. Millaisissa asioissa teette yhteistyötä Merenkurkun maailmanperintöalueen muiden yritysten kanssa?

1 markkinointi

6 tuotekehitys

11 muu, mikä?

2 myynti

7 majoituspalvelut

3 kalusto

8 ruokailupalvelut

4 tapahtumat

9 ohjelmapalvelut

12 muu, mikä?

5 tuotteet

10 kuljetuspalvelut

20. Kuinka paljon teette matkailuun liittyvää yhteistyötä Merenkurkun maailmanperintöalueella?

Yrityksellä on _____ kpl alihankkijoita.

Yrityksellä on _____ kpl tasavertaista yhteistyökumppania (asiakkaat maksavat suoraan ko. yrittäjälle)

Yritys toimii alihankkijana _____ (kpl) yritykselle.

21a. Teettekö yhteistyötä Höga Kustenin maailmanperintöalueen matkailuyritysten tai -organisaatioiden kanssa?

(5= erittäin paljon, 4=melko paljon, 3=jonkin verran, 2=melko vähän, 1=ei lainkaan)

erittäin paljon 5 4 3 2 1
○ ○ ○ ○ ○ ei lainkaan

21b. Millaista yhteistyötä teette Höga Kustenin yritysten tai organisaatioiden kanssa tai olisitte kiinnostunut tekemään?

22. Miten Merenkurkun saariston nimittäminen Unescon maailmanperintökohteeksi vuonna 2006 on vaikuttanut yrityksenne toimintaan?

METSÄHALLITUKSEN TUOTTAMA MATERIAALI

23. Mistä yrityksenne hakee tietoa Merenkurkun maailmanperintöalueesta? (voitte merkitä useamman vaihtoehdon)

- Metsähallituksen luontoon.fi-sivustolta
- Metsähallituksen yleisiltä www-sivuilta (www.metsa.fi)
- Metsähallituksen merenkurkku.fi-sivustolta
- retkikartta.fi -sivustolta
- alueellisilta www-sivuilta (www.matkailupohjanmaa.fi , www.matkailu.vaasa.fi ym.)
- muilta www-sivuilta, mistä: _____
- esitteistä tai oppaista (retkeilyopas, ym)
- muualta, mistä _____

24a. Miten hyödyllisenä pidätte Metsähallituksen Merenkurkun maailmanperintöalueesta ja sen luonto- ja kulttuuriarvoista tuottamaa tietoa?

(5=erittäin hyödyllinen, 4=melko hyödyllinen, 3=keskinkertainen, 2=vähän hyödyllinen, 1=ei lainkaan hyödyllinen)

	erittäin hyödyllinen					ei lainkaan hyödyllinen					emme ole käyttäneet palvelua
	5	4	3	2	1						
luontoon.fi (esim. kohdekuvaukset)	☐	☐	☐	☐	☐						☐
www.merenkurku.fi -sivusto	☐	☐	☐	☐	☐						☐
Terranova –Merenkurkun luontokeskus	☐	☐	☐	☐	☐						☐
esitteet ja muu painettu materiaali	☐	☐	☐	☐	☐						☐

24b. Millaista tietoa ja missä muodossa kaipaisitte maailmanperintöalueesta ja sen erityispiirteistä omaa markkinointianne varten?

25. Miten yrityksenne suhtautuu Merenkurkun logon käyttömahdollisuuteen?

- yrityksellämme on jo käytössä Merenkurkun logo
- yrityksemme on kiinnostunut hakemaan Merenkurkun logon käyttöoikeutta
- emme käytä Merenkurkun logoa emmekä ole kiinnostuneita sen käyttöönotosta. Miksi?

KESTÄVÄ LUONTOMATKAILU

26a. Arvioikaa oheisessa liitteessä olevia kestävän luontomatkailun periaatteita Metsähallituksen suojelukohteissa seuraavien ominaisuuksien osalta. Vastatkaa jokaiseen kohtaan.

(5 =erittäin hyvä, 4 =melko hyvä, 3 =ei kumpikaan, 2 =melko huono, 1 =erittäin huono)

	erittäin hyvä	5	4	3	2	1	erittäin huono
periaatteiden yleinen hyväksyttävyyys		☐	☐	☐	☐	☐	
periaatteiden soveltuvuus yrityksen toimintaan		☐	☐	☐	☐	☐	
periaatteiden toteuttamiskelpoisuus		☐	☐	☐	☐	☐	
periaatteiden selkeys ja ymmärrettävyys		☐	☐	☐	☐	☐	

26b. Arvioikaa miten kestävän luontomatkailun periaatteiden toteuttamisessa on onnistuttu. Miten hyvin onnistui/ onnistuivat:

(5 =erittäin hyvin, 4 =melko hyvin, 3 =ei kumpikaan, 2 =melko huonosti, 1 =erittäin huonosti)

	erittäin hyvin	5	4	3	2	1	erittäin huonosti
yritys ja sen asiakkaat		☐	☐	☐	☐	☐	
yrittäjien sidosryhmät		☐	☐	☐	☐	☐	
alueen yritysverkosto		☐	☐	☐	☐	☐	
Metsähallitus		☐	☐	☐	☐	☐	

TULEVAISUUS

Tämän osion kysymyksissä aikajänne on 5 vuotta.

27. Minkälaiset tulevaisuuden näkymät yrityksellänne on toiminnan kehittymisen suhteen?

(5= kasvaa merkittävästi, 4=kasvaa jonkin verran, 3=pysyy ennallaan, 2=supistuu jonkin verran, 1=supistuu merkittävästi)

Yrityksen toiminta kasvaa merkittävästi 5 4 3 2 1 supistuu merkittävästi

28. Minkälaiset tulevaisuuden näkymät yrityksellänne on henkilöstömäärän suhteen?

(5= kasvaa merkittävästi, 4=kasvaa jonkin verran, 3=pysyy ennallaan, 2=supistuu jonkin verran, 1=supistuu merkittävästi)

Yrityksen henkilöstömäärä kasvaa merkittävästi 5 4 3 2 1 supistuu merkittävästi

29. Kuinka tärkeänä pidätte Merenkurkun maailmanperintöaluetta yrityksenne toiminnan kannalta seuraavien vuosien aikana?

(5= erittäin tärkeä, 4=melko tärkeä, 3=ei kumpikaan, 2=ei kovin tärkeä, 1=ei lainkaan tärkeä)

5 4 3 2 1
erittäin tärkeä ei lainkaan tärkeä

30. Kuinka arvioitte alueen matkailun kehittyvän seuraavan viiden vuoden aikana?

(5= kasvaa merkittävästi, 4=kasvaa jonkin verran, 3=pysyy ennallaan, 2=supistuu jonkin verran, 1=supistuu merkittävästi)

kasvaa merkittävästi 5 4 3 2 1 supistuu merkittävästi

Matkailu maailmanperintöalueen kunnissa

Matkailu Merenkurkun maailmanperintöalueella

31. Oletteko kiinnostuneita lisäämään yrityksenne toimintaa tai kehittämään uusia tuotteita Merenkurkun maailmanperintöalueella? Näettekö maailmanperintöalueessa hyödyntämättömiä mahdollisuuksia? Mitä edellytyksiä maailmanperintöalueelta/ toimintaympäristöstä mahdollisesti puuttuu?

ALUEEN MAAILMANPERINTÖ

32a. Hyödynnetäänkö maailmanperintöä alueen matkailussa?

(5 = erittäin paljon, 4 = melko paljon, 3 = kesinkertaisesti, 2 = melko vähän, 1 = ei lainkaan)

erittäin paljon 5 4 3 2 1 ei lainkaan

Koetteko, että alueen maailmanperinnössä on vielä matkailullisesti hyödyntämättömiä mahdollisuuksia?

Tuoko alueen maailmanperinnön tuntemus yrityksellenne/ yrityksenne tuotteelle lisäarvoa?

Aikooko yrityksenne jatkossa hyödyntää maailmanperintöä toiminnassaan?

32b. Onko yrityksellänne tarvetta maailmanperintöön liittyvälle materiaalille? Minkälaista materiaalia kaipaisitte ja missä muodossa? (esim. sähköinen vs. paperi)

Kestävän luontomatkailun periaatteet luonnonsuojelualueilla

Metsähallitus otti vuonna käyttöön 2004 Kestävän luontomatkailun periaatteet, joita pyritään edistämään kaikessa omassa toiminnassa sekä yhteistoiminnassa matkailuyrittäjien kanssa. Alla esitellään nämä yhdeksän kestävän luontomatkailun periaatetta ja esimerkkejä niiden sisällöstä luonnonsuojelualueilla, erämaa-alueilla ja suojeluohjelmakohteilla.

Kestävää luontomatkailua harjoitetaan hallinnassamme olevilla suojelu-, erämaa- ja suojeluohjelma-alueilla siten, että...

1. Luontoarvot säilyvät ja toiminta edistää luonnon suojelua

- Luonto on tärkeä matkan syy.
- Kävijöille kerrotaan luonnosta ja sen suojelusta.
- Matkailu ei häiritse luontoa, kaikki alueet eivät sovellu matkailukäyttöön.
- Ryhmät ovat pieniä, kuljetaan reiteillä aina kun mahdollista.
- Matkailua kanavoidaan palveluvarustuksen sijoituksella ja ohjeilla.
- Rakennetaan ympäristöön sopeutuvasti, luonnonkauniit alueet säilytetään rakentamattomina.
- Luonnon kulumista ja muita ympäristövaikutuksia seurataan, tarvittaessa niihin puututaan.

2. Ympäristöä kuormitetaan mahdollisimman vähän

- Toimitaan luonnon ehdoilla, vältetään kaikkea ympäristön kuormitusta.
- Tavoitteena on ympäristöä säästävä ja roskaton retkeily.
- Polttopuuta käytetään säästeliäästi.
- Päästöt veteen ja ilmaan minimoidaan ja suositaan uusiutuvia energialähteitä.
- Metsähallitus ja yrittäjät antavat hyvän esimerkin ympäristönsuojelusta.

3. Arvostetaan paikallista kulttuuria ja perinteitä

- Tutustutaan avoimin mielin paikalliseen kulttuuriin.
- Paikallinen kulttuuri otetaan mahdollisuuden mukaan huomioon tiedon ja elämismahdollisuuksien tarjonnassa.
- Käytetään paikalliset olot hyvin tuntevia oppaita.

4. Asiakkaiden arvostus ja tietämys luonnosta ja kulttuurista lisääntyvät

- Hankitaan tietoa etukäteen.
- Tieto löytyy helposti ja on tarjolla kiinnostavassa muodossa.
- Annetaan mahdollisuus osallistua alueen hoitoon.
- Oppaat ovat hyvin koulutettuja.

5. Asiakkaiden mahdollisuudet luonnossa virkistymiseen paranevat

- Otetaan huomioon kaikki luonnossa liikkujat.
- Palvelut mitoitetaan kysynnän ja kohteen mukaan.
- Tarjotaan luonnonrauhaa ja opastettuja luontoretkiä.
- Matkailutuotteita kehitetään yhdessä yrittäjien kanssa.

6. Asiakkaiden henkinen ja fyysinen hyvinvointi vahvistuvat

- Suositaan lihasvoimin liikkumista.
- Huolehditaan asianmukaisesta retkeilyvarustuksesta.
- Tarjolla on helppoja ja vaativia retkikohteita.
- Tarjotaan mahdollisuus luontoelämyksiin.
- Rakenteet, reitit ja ohjelmapalvelut ovat turvallisia

7. Vaikutetaan myönteisesti paikalliseen talouteen ja työllisyyteen

- Käytetään mahdollisuuksien mukaan paikallisten yrittäjien tuotteita ja palveluja.
- Työllistetään mahdollisuuksien mukaan paikkakuntalaisia, mutta huomataan, että myös muualta tulleet ihmiset ja ideat voivat olla voimavara kotiseudun kehittämisessä.

8. Viestintä ja markkinointi on laadukasta ja vastuullista

- Asiatiedot ovat luotettavia.
- Tiedotus on avointa ja vuorovaikutteista.
- Markkinointi ei ole ristiriidassa luonnonsuojelun kanssa.

9. Toimintaa suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä

- Asiakkaiden mielipiteet ovat tärkeitä.
- Järjestetään koulutusta yhdessä yrittäjien kanssa.
- Annetaan kaikille kiinnostuneille mahdollisuus osallistua suunnitteluun.
- Yhteistyössä asetetaan etusijalle ne, jotka sitoutuvat näihin kestävän luontomatkailun periaatteisiin.

Uusimmat Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisut

Sarja A

- No 185 Hyvärinen, E. & Sulkava, P. (toim.) 2009: Hyönteiskartoitukset Annjaloanjilla ja Toskaljärven ympäristössä Käsivarren erämaa-alueella 2007 ja 2008. 78 s.
- No 186 Mattus, I. 2010: Itä-Inarin paikannimistö. 278 s.
- No 187 Rantala, O. & Haanpää, M. (toim.) 2010: Luontolomia kaupunkikohteessa – luontomatkailun kehittäminen Rovaniemellä. 69 s.
- No 188 Haanpää, M. & Rantala, O. (toim.) 2010: Vieraskirjat palvelujen kehittämisen välineenä – ulkomaiset matkailijat Urho Kekkosen kansallispuistossa. 66 s.

Sarja B

- No 136 Kuivinen, A. 2010: Lauhanvuoren kansallispuiston kävijätutkimus 2007. 59 s.
- No 137 Kuivinen, A. 2010: Kauhanevan–Pohjankankaan kansallispuiston kävijätutkimus 2007. 53 s.
- No 138 Kuivinen, A. 2010: Lauhanvuoren ja Kauhanevan–Pohjankankaan kansallispuistojen yritystutkimus 2007. 71 s.
- No 139 Ohenoja, A. 2010: Käsivarren erämaan ja Kilpisjärven alueen yritystutkimus 2009. 68 s.
- No 140 Ohenoja, A. & Leppänen, T. 2010: Käsivarren erämaan ja Kilpisjärven alueen kävijätutkimus 2009–2010. 106 s.
- No 141 Laakso, J. 2010: Kilpisjärven luontotalon asiakastutkimus 2009. 44 s.
- No 142 Sarlin, A., Nygrund, S. & Meriruoho, A. 2010: Företagsundersökning i världsarvet Kvarkens skärgård 2009. 46 s.
- No 143 Sarlin, A., Nygrund, S. & Meriruoho, A. 2010: Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen yritystutkimus 2009. 48 s.

Sarja C

- No 75 Metsähallitus 2010: Vorlokin Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 48 s.
- No 79 Metsähallitus 2010: Aatsinki-Onkamon, Peuratunturin ja Suksenpaistama-Miehinkävaaran Natura 2000 -alueiden hoito- ja käyttösuunnitelma. 61 s.
- No 80 Metsähallitus 2010: Kolvananuuro ja lähialueet Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 77 s.
- No 82 Metsähallitus 2010: Metsäkylän Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma 2009–2018. 41 s.
- No 85 Kyöstilä, M., Erkkonen, J., Sulkava, P. & Lohiniva, S. 2010: Pallas–Yllästunturin kansallispuiston luontomatkailusuunnitelma. 82 s.
- No 86 Pulkkinen, P., Partanen, T., Kiiskinen, A. & Laakkonen, M. 2010: Pallas–Yllästunturin kansallispuiston kalavesien hoito- ja käyttösuunnitelma. 40 s.

ISSN 1235-8983
ISBN 978-952-446-827-5 (pdf)

www.metsa.fi/julkaisut
www.merenkurkku.fi

Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 143
Forststyrelsens naturskyddspublikationer. Serie B 143